БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

10 сакавіка 1994 г.
Чацвер
№ 27(13744)
Кошт у розніцу 50 рублёў
Выдаецца з 1921 года

Малюе Віктар ДУБОВІК

Брастаўчанцы Але КЕБА — васемнаццаць гадоў. Яна вучыцца ў ПТВ–90, і праз год будзе швачкай шырокага профілю, зможа працаваць на складаным абсталяванні, устаноўленым на Брэсцкім панчошным камбінаце. Ужо цяпер у яе многа што атрымліваецца.

А яшчэ Ала — проста прыемная дзяўчына. І таму ў конкурсах, якія праводзіліся ў Брэсце, яна не раз была пераможцай. Ёй неаднойчы прапаноўвалі спыніць вучобу і папрацаваць манекеншчыцай у сталіцы Беларусі, а, магчыма, і за рубяжом. Але Ала вырашыла цвёрда: спачатку трэба атрымаць адукацыю. А потым ўжо...

Фота Эдуарда КАБЯКА, БЕЛІНФАРМ.

Кур'ер "ЧЗ"

Студэнтам ёсць што абараняць

Днямі адбыўся ўстаноўчы сход Свабоднага прафсаюза студэнтаў Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Было вырашана ўтварыць першасную структуру прафсаюза.

Трохбаковае генеральнае пагадненне нарэшце падпісана

Падпісана Генеральнае пагадненне паміж урадам, Федэрацыяй прафсаюзаў Беларусі і аб'яднаннямі наймальнікаў на 1994 год.

У апошні час праект гэтага дакумента знаходзіўся на разглядзе ва ўпраўленні эканомікі Савета Міністраў Беларусі. Асноўным пунктам рознагалоссяў паміж урадам і прафсаюзамі па гэтым праекце было пытанне суадносін узроўняў мінімальнай заработнай платы і мінімальнага спажывецкага бюджэту. Тым не менш, як паведаміў загадчык аддзела арганізацыі і аплаты працы ФПБ Віктар Талстакораў, па гэтым спрэчным пытанні было прынята адзінае кампраміснае рашэнне: суадносіны памераў мінімальнай зарплаты і мінімальнага спажывецкага бюджэту павінны быць перагледжаны па выніках першага паўгоддзя 1994 года.

Заробная плата: хваробы росту

Як паведамілі карэспандэнту БелаПАН у прэс–цэнтры Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, кіраўніцтва ФПБ выступіла з прапановай да Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў рэспублікі ўстанавіць памер мінімальнай заробнай платы не ніжэй за 60 тысяч рублёў у месяц.

Як вядома, вось ужо тры месяцы запар памер мінімальнай зарплаты не мяняецца і складае 30 тысяч рублёў. У той жа час, паводле падлікаў спецыялістаў ФПБ, толькі ў студзені гэтага года спажывецкі кошык на сям'ю з чатырох чалавек падаражэў на 44 працэнты. Мінімальны спажывецкі бюджэт на аднаго члена сям"і з чатырох чалавек на канец першага квартала складзе, па прагнозах эканамістаў, 230-250 тысяч рублёў. Рэакцыя кіраўніцтва рэспублікі на гэтую прапанову прафсаюзаў пакуль невядомая.

Алімпійскі шлюб

Вярнуўшыся з зімовай Алімпіяды са срэбным медалём, беларуская біятланістка Святлана Парамыгіна зарэгістравала шлюб з другім членам алімпійскай дэлегацыі ў Лілехамеры Валерыем Дадзеркіным.

Потым маладыя ў вельмі вузкім коле (з бацькамі) адзначылі гэту падзею, і... Святлана працягнула падрыхтоўку да адказных стартаў — этапаў Кубка свету і каманднага чэмпіянату свету, якія пройдуць у Канадзе.

БелаПАН.

Дарагія выбары

Калі выбары першага прэзідэнта Беларусі адбудуцца гэтым летам, то яны будуць каштаваць (па курсу лютага) 116 мільярдаў рублёў.

Менавіта такую суму плануе расходаваць Цэнтральная выбарчая камісія на правядзенне перадвыбарнай кампаніі будучага кіраўніка дзяржавы. Зразумела, што такія грошы Нацыянальны банк рэспублікі не возьме з паветра. Іх прыйдзецца ўзяць з кішэняў падаткаплацельшчыкаў. Узнікае пытанне: а ці не будуць у такім выпадку ўрэзаны да мінімуму многія сацыяльныя праграмы?

У гонар беларускага мысліцеля

Тэматычная кніжная выстаўка, прысвечаная 360–годдзю беларускага мысліцеля–атэіста і матэрыяліста Казіміра Лышчынскага, днямі адкрылася ў Цэнтральным доме афіцэраў Узброеных Сіл Беларусі.

З матэрыялаў, выстаўленых у экспазіцыі, наведвальнікі даведваюцца пра цудоўнага чалавека, які ў XVII стагоддзі асмеліўся кінуць выклік усемагутнай каталіцкай царкве, поўнасцю адмаўляючы існаванне бога. Ураджэнец брэсцкага павета, дзе ў яго быў маёнтак Лышчыцы, вучыўся ў езуіцкай калегіі ў Вільні, Кракаўскім універсітэце, потым быў выкладчыкам. Пасля парваў з езуітамі і цвёрда стаў на пазіцыю актыўнага атэізму. За гэта быў арыштаваны, прыгавораны Біскупскім судом да абезгалоўлівання і спалення на кастры ў Варшаве.

Казімір Лышчынскі марыў аб роўнасці і братстве, хацеў бачыць "свет без улады, гарады без начальнікаў, народы без гаспадароў". Ён апярэдзіў некаторыя ідэі філосафаў-асветнікаў.

БЕЛІНФАРМ.

Грошы любяць лік

Як вядома, праз Беларусь праходзяць шматлікія шляхі–дарогі ў Еўропу. І гэта не толькі чыгуначныя і аўтамабільныя магістралі, а і вялікай магутнасці нафтавы і газаправоды, праз якія днём і ноччу ў многія дзяржавы паступае расійская сыравіна.

З кампетэнтных крыніц стала вядома, што за мінулы год Рэспубліка Беларусь павінна была атрымаць за транзіт праз сваю тэрыторыю каля двух мільярдаў даляраў.

Але... Ніяк не можам мы адрэгуляваць заканадаўства, у адпаведнасці з якім у рэспубліканскі бюджэт паступалі б такія вялікія грошы за тое, што эксплуатуюць нашу тэрыторыю далёкія і блізкія суседзі. І не проста эксплуатуюць, але і наносяць непапраўную шкоду прыродзе, а, значыць, і нашаму здароўю...

Алесь МЯСНІКОЎ.

Будзем з тэлефонам

Міністэрства сувязі і інфарматыкі па новай распрацаванай і адобранай Саветам Міністраў праграме плануе да 2000 года ўстанавіць тэлефоны ў 90 працэнтах кватэр гарадоў нашай рэспублікі. А таксама тэлефанізаваць сельскую мясцовасць з разліку 45 тэлефонаў на 100 сем'яў у сярэднім.

Агульны аб'ём капіталаўкладанняў вытворчага прызначэння на рэалізацыю праграмы "Развіцця сродкаў сувязі Рэспублікі Беларусь да 2000 года" ацэньваецца ў 384,5 мільёна ўмоўных даляраў.

(Ул.інф.)

"Валютнае" лячэнне

У канцы мінулага тыдня адбылося адкрыццё рэспубліканскага Цэнтра медыцынскай рэабілітацыі хворых (інвалідаў) на гемафілію.

На цяперашні час у Беларусі зарэгістравана каля 600 чалавек з гэтым захворваннем. Асноўны сімптом яго — незгусальнасць крыві. Доўгі час гэта хвароба лічылася цяжкай спадчыннай, называлася "царскай", бо менавіта яна ў асноўным распаўсюджвалася сярод каралеўскіх і княжацкіх дынастый еўрапейскіх дзяржаў.

Згодна з данымі Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, гемафілія — захворванне, лячэнне якога вельмі многа каштуе. Каб эфектыўна дапамагчы такому пацыенту, неабходна патраціць на яго лячэнне каля 10 мільярдаў даляраў ЗША ў год.

А ў рэспубліцы не толькі няма такіх вялікіх грашовых сродкаў, але, на жаль, не зроблена і высакаякасных лекавых прэпаратаў.

У Цэнтры медыцынскай рэабілітацыі хворыя на гемафілію з усёй краіны змогуць атрымаць кваліфікаваную кансультацыю, аказаць неабходную першую дапамогу, накіраваць на лячэнне ў сталічныя клінікі.

Ірына ШУКЕВІЧ.

Курсы валют на 9 сакавіка:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	7200	7500	4200	4390
"Пошук"	7250	7450	4000	4200
"Бел-бізнесбанк"	7250	7550	4270	4440

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Выданне для душы

□ Васіль ТУРКЕВІЧ

"Чырвонку" я пачаў выпісваць яшчэ ў 1950 годзе, калі вучыўся ў пятым класе. Аднакласнікі аддавалі перавагу "Зорцы" і "Піянеру Беларусі", але мне тады было ўжо 16 гадоў (многія мае равеснікі пайшлі ў першы клас толькі пасля вайны), і менавіта "Чырвоная змена", як я вырашыў, найлепшым чынам адпавядала майму ўзросту.

Потым давялося служыць у арміі, дзе не было магчымасці чытаць беларускія выданні. І калі ў 55-м годзе я вярнуўся ў сваё Пінскае педвучылішча, перш за ўсё ўзяў сваю любімую "Чырвонку". Мяне не ўсе разумелі — памятаеце, напэўна, якія адносіны ў тыя часы былі да беларускай мовы...

Мне падабалася, што "Чырвонка" была смялейшай за іншыя газеты. Памятаю, напісаў я неяк артыкул з назвай "Хто ты, троечнік?", дзе спрабаваў разважаць пра педагогіку супрацоўніцтва, пра тое, што ў кожным вучню перш за ўсё трэба бачыць асобу. І сцвярджаў, што нельга праз адзнаку ацэньваць чалавека: здараецца, былы выдатнік і актывіст вырастае ў эгаіста і кар'ерыста, а школьны троечнік робіцца выдатным працаўніком... Падобныя погляды на педагогіку не вельмі віталіся. І ўсе газеты, куды я звярнуўся, адмовіліся надрукаваць мой матэрыял. А "Чырвоная змена" надрукавала, выклікаўшы цэлы шквал чытацкіх лістоў.

Прызнаюся, ваша газета прайшла амаль праз усё маё жыццё. Чытаў я яе рэгулярна, але выпісваць ізноў пачаў нядаўна — і зусім не шкадую. Бо нават цяпер, калі ўжо даўно не належу да маладзёжнай "катэгорыі", па-ранейшаму знаходжу ў "Чырвонцы" шмат матэрыялаў і для работы, і для душы.

АДЦІСКАЕ "ЧАРНУХА" "ВІНІ-ПУХА"

У падземным пераходзе Мінска на станцыі метро "Інстытут культуры" адразу ў некалькіх месцах стаяць латкі з вялікім асартыментам бульварнай літаратуры. Ляжаць пачкамі "Клюква", "Криминальная хроника", "Детектив", "Версия", "Алиби" і іншыя выданні, якія не даюць нічога ні розуму, ні сэрцу і разлічаны толькі на тое, каб на хаду прачытаць і выкінуць.

Стаяць гэтыя латкі з двухсэнсоўнай прадукцыяй з раніцы да позняга вечара. Дарэмна шукаць на іх дзіцячыя кнігі. Не бегаюць па вагонах распаўсюджвальнікі дзіцячай літаратуры. Гандляры ад літаратуры забылі пра "самы прывілеяваны клас". Цяжка лёгкаму як дзіцячае шчасце "Віні-Пуху" цягацца з монстрамі, забойцамі, канібаламі, гвалтаўнікамі і іншымі "героямі" бульварнай літаратуры.

Вячаслаў ІШЧАНКА.

"Еўраньюс" — "Суперчэннэл" — "Уорлднэт"

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Дзяжурныя па выпуску: перакладчыкі С. КІРЫЕНКА, Д. ЛІТВІН, рэдактар П. СІМАНАЎ.

Па слядах 8 Сакавіка

Сёлетні Міжнародны жаночы дзень прымусіў палітыкаў усяго свету зноў прызнаць, што жанчына далёка не ўраўнавана ў правах да мужчыны.

Менш як 5 працэнтаў кіраўнікоў дзяржаў ці міжнародных арганізацый — прадстаўніцы прыгожага полу. Жанчыны займаюць усяго 6 са 159 пасад прадстаўнікоў у ААН. У краінах Афрыкі і Азіі жанчыны да гэтага часу працуюць па 13 гадзін у суткі. Больш як 2/3 з 900 мільёнаў непісьменных ва ўсім свеце складаюць таксама жанчыны. Яны ўсё яшчэ атрымліваюць меншую, чым мужчыны, зарплату (згодна з данымі ААН, ніжэй на 30-50 працэнтаў), а таксама падвергнуты беспрацоўю (у Еўропе 12,6 працэнта супраць 9,7 беспрацоўных моцнага полу).

* * *

Упершыню ў Германіі жанчыны правялі ўсеагульную забастоўку, прымеркаваную да 8 Сакавіка.

Яны выйшлі на вуліцы з патрабаваннямі павышэння зарплаты, ліквідацыі дыскрымінацыі пры прыёме на работу, змяншэння рабочага дня. Некаторыя таксама патрабуюць больш паважлівых адносін да іх з боку калег-мужчын і начальства.

Нападзенне на самалёт

Над Харватыяй было ажыццёўлена нападзенне на транспартны самалёт войск ААН.

Ракета, выпушчаная з зямлі, закранула хвост самалёта. Экіпаж атрымаў невялікія раненні. Хто выпусціў ракету — да гэтага часу невядома, але міністэрства абароны Харватыі заявіла, што гэта справа рук харвацкіх сербаў.

Рэкорднае заключэнне

1802 гады турмы атрымаў член баскскай сепаратысцкай групоўкі "ІТА".

Француза Паро абвінавацілі ў тым, што ў 1987 годзе ён закідаў гранатамі і падклаў бомбу пад казарму іспанскіх салдат. 11 чалавек, сярод якіх 5 дзяцей, загінула. Усяго ж за сваё жыццё Паро ўчыніў 37 забойстваў.

(Працяг на 3-й стар.).

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

БІЗНЕС-КЛАС

Вядучая рубрыкі Вера ПАЛЯКОВА

Тэл. 68-28-52

Дні для дзелавых людзей

Дапамагчы беларускім і нямецкім прадпрымальнікам знайсці найбольш прымальныя шляхі супрацоўніцтва ў машынабудаванні, оптыцы, вытворчасці медыцынскага абсталявання, сельскагаспадарчай тэхнікі і іншых галінах — мэта Дзён эканомікі зямлі Паўночны Рэйн-Вестфалія, якія пройдуць у Мінску 14-16 сакавіка. Яны арганізаваны Гандлёва-Прамысловай палатай рэспублікі, Дзяржаўным камітэтам па знешніх эканамічных сувязях сумесна з Таварыствам па садзейнічанню знешнеэканамічным сувязям і прадпрымальніцтву пры Прамыслова-Гандлёвых палатах ФРГ і Рэгіянальным міністэрствам эканомікі, сярэдняга прадпрымальніцтва і тэхналогій.

Наладзіць кантакты з прадстаўнікамі нашых дзяржаўных і прыватных прадпрыемстваў выказалі жаданне пасланцы каля сарака нямецкіх фірм.

І да музыкі праяўлена цікавасць

Актывізацыі сувязей нашай рэспублікі з Ірландыяй будзе садзейнічаць пагадненне аб супрацоўніцтве, падпісанае паміж Гандлёва-Прамысловай палатай Беларусі і адной са старэйшых у свеце Гандлёвай палатай Дубліна, якая адзначыла ў мінулым годзе сваё 210-годдзе. Гэта краіна з даўніх часоў прыцягвала ўвагу нашых прадпрымальнікаў. Яна першай у Еўропе стварыла ў сябе свабодную эканамічную зону ў раёне аэрапорта Шэнан, з якім у Беларусі ёсць прамыя паветраныя зносіны.

Пагадненне прадугледжвае аказанне дапамогі прадпрыемствам, арганізацыям і фірмам ва ўстанаўленні дзелавых кантактаў, навучанні кадраў, пошуку партнёраў.

Абедзве палаты маюць намер таксама праводзіць сумесныя выстаўкі, кірмашы, семінары, сімпозіумы, канферэнцыі і іншыя мерапрыемствы, на якіх прадпрымальнікі дзвюх дзяржаў змогуць лепш выявіць свае экспартныя магчымасці.

Акрамя таго, ірландцы пажадалі паслухаць у сябе на свяце Святога Патрыка, што адбудзецца ў канцы сакавіка, адзін з нашых ансамбляў духавых інструментаў. У сваю чаргу, іх творчы калектыў прыме ўдзел у парадзе духавых аркестраў у гонар святкавання 50-годдзя вызвалення Рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ВЫБАР

"Галоўная задача — застаецца нязменнай"

□ Лілія ГРЫНЯВЕЦКАЯ, "ЧЗ"

Беларуская сялянская партыя была ўтворана 23 лютага 1991 года. Сёння налічвае ў сваіх шэрагах каля 15 тысяч чалавек. Афіцыйныя структуры партыі дзейнічаюць у 50 раёнах рэспублікі. Сярод дэпутатаў Вярхоўнага Савета ёсць адзін прадстаўнік Сялянскай партыі. Нязменны старшыня партыі — 59-гадовы падпалкоўнік запасу Яўген Міхайлавіч ЛУГІН.

— Яўген Міхайлавіч, ці адбылася карэкціроўка вашай праграмы з той пары, як утварылася партыя?

— Не. Наша галоўная мэта — бараніць эканамічныя і палітычныя інтарэсы сялянства, засталася нязменнай. Па-ранейшаму, бліжэйшая задача — правядзенне зямельнай рэформы. Улічваючы тое, што зямельная рэформа фактычна топчацца на месцы, задача гэта не страчвае актуальнасці.

— Сялянская партыя — гэта фермеры?

— Не толькі. Фермераў па рэспубліцы ўсяго 2600, а партыя налічвае значна больш людзей. Лепш сказаць, што партыя — гэта людзі, якія нейкім чынам звязаны з зямлёй. Ёсць у нас і навукоўцы, рабочыя, інтэлігенцыя, былыя вайскоўцы.

— Галоўнае пытанне, безумоўна, пытанне аб зямлі.

— Мы прызнаём прыватную і дзяржаўную ўласнасць на зямлю. Увесь 1992 год мы змагаліся супраць так званай калектыўнай уласнасці. У рэшце рэшт, Вярхоўны Савет прыняў закон, дзе калектыўнай уласнасці ўжо няма. Мы лічым, што для таго, каб зямельная рэформа нармальна рухалася, трэба каб за зімовы перыяд прайшлі агульнакалгасныя сходы, і каб там на альтэрнатыўнай аснове тайным галасаваннем было выбрана кіраўніцтва. Калі прыйдуць маладыя, адукаваныя, энергічныя, з рынычным мысленнем людзі, дык калгас можна пераўтварыць у сапраўдную калектыўную гаспадарку. Калі мне спрабуюць павесіць ярлык разбуральніка калгасаў, я кажу: няма чаго разбураць, сапраўдных калгасаў у нас ніколі не было. Што такое калгас? Гэта калі людзі аб'ядналіся, працуюць і самі распараджаюцца прадукцыяй сваёй працы. У нас пакуль што ў калгасах робіцца так: адны сеюць і збіраюць, другія распараджаюцца. Сялянская партыя ніколі не выступала супраць калектыўнага вядзення гаспадаркі, але, падкрэсліваю, мы супраць калектыўнай уласнасці на зямлю. Такога ў свеце нідзе не было і няма.

— Сялянская партыя за куплю-продаж зямлі?

— Тут таксама не ўсё проста. Тую зямлю, якая ў прыватнай уласнасці, людзі павінны мець права прадаваць, дарыць, закладваць і г.д. (а ў прыватную ўласнасць мы прапануем перадаць зямлю прысядзібнай гаспадаркі, дачных кааператываў, зямлю гараджан, якія па закону маюць дом у вёсцы і 25 сотак). Што датычыць дзяржаўнай, яе павінны арандаваць калгасы, саўгасы, фермеры. Але мы лічым, што фермерам трэба аддаваць зямлю ў прыватную ўласнасць праз пяць гадоў гаспадарання на гэтай зямлі. Калі за гэты тэрмін фермер не праявіць сябе як гаспадар, ён вяртае зямлю сельскаму Савету, і той можа на конкурснай аснове аддаць яе іншаму гаспадару. Але, калі чалавек пяць гадоў папрацаваў і не абанкруціўся, значыць, зямля яго.

— І ён можа яе прадаць?

— Прыватная ўласнасць — гэта абавязкова магчымасць прадаваць. Але які добры гаспадар стане прадаваць той кавалак, што яго корміць? У тым і сутнасць, каб пазбегнуць масавай спекуляцыі зямлёй. Для таго мы і вызначылі гэты пяцігадовы тэрмін. Зямля будзе даваць чалавеку прыбытак, а потым яго дзецям і ўнукам. Але ж бывае, што наследнікаў няма, а сам гаспадар састарэў ці захварэў. Дык чаму не можа прадаць зямлю той, хто ўкладваў у яе ўсе сілы.

— Вы сказалі, што зямельная рэформа ў нас топчацца на месцы. Чаму, на ваш погляд, так адбываецца?

— У Беларусі на 150 тысяч механізатараў 142 тысячы кіруючага апарата. Натуральна, гэтыя людзі не зацікаўлены ў рэформах. Па-другое, закона аб продажы дзяржаўнай зямлі ў нас няма, а тым не менш, яна прадаецца, асабліва каля буйных гарадоў. Вялікім тормазам з'яўляецца калегіяльнасць пры прыняцці рашэння: даць каму-небудзь зямлю ці не. Калі прагаласавалі за тое, каб таму ці іншаму грамадзяніну не даць зямлі, дык няма ў каго спытаць. Прычын, увогуле, многа. Ёсць і чыста псіхалагічныя. Наша бяда ў тым, што ад камандна-адміністрацыйнай сістэмы мы адышлі, а да рыначнай так і не прыйшлі. Так доўга цягнуцца не можа. Бясконцыя датацыі не выратуюць сельскую гаспадарку.

— Але ж ва ўсім свеце сельская гаспадарка на датацыі дзяржавы.

— У эканамічна развітым свеце паўпрацэнта дзяржаўнага бюджэту ідзе на датацыі фермерам, каб яны не засявалі частку сваіх зямель, бо ў іх перавытворчасць. У нас жа да 50 працэнтаў бюджэту ідзе на датацыі калгасам і саўгасам. І ўсё роўна не хапае ні таго збожжа, ні мяса.

— Як вы ацэньваеце электарат сялянскай партыі?

— Сітуацыя на вёсцы вельмі складаная. Думаю, што ідэя падтрымкі Сялянскай партыі можа праявіцца толькі ў час выбараў.

— Як фінансуецца Сялянская партыя?

— Узносы. Фермеры таксама дапамагаюць. Тыя, з першай хвалі, якія ўжо сталі на ногі. Яны разумеюць, што без партыі, якая б адлюстроўвала іх палітычныя інтарэсы, у будучым ім будзе вельмі цяжка. Сярод сяброў партыі ёсць і прадпрымальнікі.

■

ЧАРНОБЫЛЬ — НАШ БОЛЬ

Традыцыйна ўдзельнічаюць у спаборніцтвах сярод школ-інтэрнатаў для дзяцей-сірот і дзяцей з малазабяспечаных сем'яў вучні Ястрамбельскай школы-інтэрната Баранавіцкага раёна. Звычайна бывалі ў ліку прызёраў, а цяпер сталі першымі. Поспех невыпадковы. Школа мае выдатную спартыўную базу. 155 дзяцей, якіх вучаць таленавітыя педагогі, сябруюць з фізкультурай, многія сталі спартсменамі-разраднікамі.

Фота Эдуарда КАБЯКА, БЕЛІНФАРМ.

■

ЗВАНОК НА ЎРОК

Ад школы якасці – да якасці жыцця

□ Ірына ЗАВАДСКАЯ, "ЧЗ"

За той час, што я была ў школе, уваходныя дзверы чамусьці зачынілі, і прыйшлося крыху паблукаць па калідорах дзіцячага садка, дзе школа арандуе некалькі пакойчыкаў, перш чым нарэшце ўдалося трапіць на вуліцу. Тыя пошукі выхаду падаліся мне ў пэўным сэнсе сімвалічнымі, і міжволі ўспомнілася цудоўная краіна Данія з яе фенаменальнай сістэмай адукацыі, пра якую апошнім часам столькі гавораць. Нідзе ў свеце няма падобнага: школы там самі выбіраюць, якімі ім быць, і дзяржава, цалкам фінансуючы навучальныя ўстановы, ні на якіх умовах не мае права ўмешвацца ў іхнюю дзейнасць...

На жаль, вельмі далёкая гэтая паўночная дзяржава ад Беларусі...

Мінская міжнародная школа якасці ў нашым разуменні – наогул не школа. Па-першае, самі метады навучання адрозніваюцца ад прывычных нам прыкладна гэтак жа, як адрозніваецца сучасны школьны сшытак ад старажытных берасцяных грамат. Па-другое, тут толькі чатыры вучні. Усе – дзеці работнікаў Індыйскага пасольства ў Беларусі. Але гэта не таму, што ў школы такая філасофія – на ліцэнзіі на "якаснае навучанне" маюць права толькі дзеці замежных дыпламатаў, якіх пакуль вельмі няшмат у нашай маладой незалежнай рэспубліцы. Юныя ж беларусы змогуць навучацца ў гэтай установе толькі пасля спецыяльнага дазволу Міністэрства адукацыі, што лічыць немэтазгоднай падобную адукацыю для сваіх маленькіх грамадзян. Праўда, калі школа дасць згоду падпарадкоўвацца міністэрству, дзяржструктуры абяцаюць памяняць гнеў на міласць. Ні на Украіне, ні ў Кіргізіі – ні ў адной з рэспублік былога СССР, дзе не так даўно з'явіліся свае міжнародныя школы якасці, ад "паважаных містэраў" не запатрабавалі нічога падобнага. І зараз "па замежнаму ўзору" пасляхова навучаюцца рускія, казахскія і іншыя хлопчыкі і дзяўчынкі. Між іншым, адміністрацыя Мінскай школы якасці можа прадэманстраваць пэўную колькасць заяў "айчынных" бацькоў, у якіх ёсць і вялікае жаданне, і вялікія грошы для таго, каб іхнія дзеці атрымлівалі адукацыю менавіта тут.

Безумоўна, не ўсе беларускія бацькі ў стане дазволіць сабе такое: "сярэднестатычнаму" грамадзяніну нашай дзяржавы плата за навучанне ў гэтай школе можа падацца проста фантастычнай. Ды й агульнавядома, што ўсе добрыя рэчы каштуюць дорага. А вось у якой ступені школу якасці можна лічыць "добрай рэччу" – зрабіце высновы самі.

У кожнага з нас ёсць уласны Свет Якасці – пэўныя ўяўленні пра найлепшыя спосабы рэалізацыі сваіх жаданняў. Я, напрыклад, добра ведаю, якім павінен быць свет і людзі вакол мяне, чым і як мне лепш за ўсё займацца, каб адчуваць сябе шчаслівай. Але рэалізаваць свае памкненні ў мяне, як, напэўна, у многіх з вас, атрымліваецца з даволі пераменным поспехам. А каб гэты поспех зрабіўся пастаянным, аказваецца, трэба ўмець выбіраць. Па тэорыі стваральнікаў школ якасці дасягаць поспеху можна навучыцца практычна ва ўсім – неабходна толькі выбраць правільны спосаб паводзін. Менавіта гэтаму і вучаць у школе – рабіць правільны выбар, фарміруючы найлепшую мадэль уласнага жыцця. І адначасова дапамагаюць вучню канструяваць свой асабісты Свет Якасці.

Калі нехта дрэнна вучыцца – гэта азначае, што ў яго ным Свеце Якасці няма належных уяўленняў пра школу. Ён не ўмее аб'ектыўна ацэньваць сваю работу і, натуральна, не ведае, як зрабіць яе больш якаснай. Значыць, трэба яго навучыць. А як?

А вось так. Па-першае, дзеці не павінны адчуваць сябе горшымі за іншых. Напрыклад, выдатнікаў. Тым больш, што "горшых" і "лепшых" наогул няма – проста кожнаму патрэбен розны час на засваенне пэўнай інфармацыі, авалоданне пэўнымі відамі дзейнасці. Не ўсе дзеці пачынаюць адначасова хадзіць і размаўляць, што зусім нармальна. Гэтак жа, як і тое, што адзін будзе чытаць у чатыры гады, а другі – у дзевяць. Таму ад самага пачатку настаўнікі вызначаюць узровень развіцця кожнага вучня і ў адпаведнасці з вынікамі тэстаў размяркоўваюць дзяцей па класах. Дакладней, па ўзроставых групах. Там, зразумела, ёсць свая, адзіная для ўсіх навучальная праграма, але вучні ўсё роўна займаюцца па сваіх індывідуальных планах. Займаюцца самі. Для гэтага ў іх ёсць цудоўныя кніжкі, дзе пры дапамозе шматлікіх малюнкаў і фатаграфій усё тлумачыцца вельмі наглядна і падрабязна. Існуюць асобныя падручнікі для тых, хто цяжкавата ўспрымае новую інфармацыю. А ёсць і, наадварот, паскораны і сярэдні курсы. У дадатак да кніжак – камп'ютэр, дзе вучань знойдзе любую інфармацыю, што яго цікавіць. Прычым, разам з друкаваным тэкстам камп'ютэр прадэманструе фотаздымкі і нават кінахроніку, калі пытанне тычыцца не вельмі далёкіх падзей. Карацей, кожны займаецца, чым хоча, і настаўнік толькі спрыяе гэтаму, дапамагаючы вучню, калі неабходна. Як менавіта вывучаецца пэўная тэма – прынцыповага значэння не мае. Але веды па ёй кожны павінен паказаць вельмі дакладныя – тэсты – пераказы, спецыяльныя табліцы і камп'ютэр выяўляць усе "слабыя" месцы. Пасля чаго вучню прапаноўваецца самастойна ацаніць сваю работу і паспрабаваць вызначыць, што яшчэ трэба зрабіць, каб выправіць памылкі. І папрацаваць яшчэ – да таго часу, пакуль тэма не будзе вывучана на належным узроўні.

Гэтая сістэма называецца "сістэмай канчатковага выніку" і мае пэўную філасофію, заснаваную на трох прынцыпах: усе вучні могуць дабіцца поспеху; адно дасягненне цягне за сабой наступнае; школа кантралюе і стварае аптымальныя ўмовы для вучнёўскага поспеху. Значэнне маюць не хуткасць ці стыль навучання, а рэальныя здольнасці дзяцей. І роля настаўніка мяняецца ад "боса", што робіць работу цяжкай і нуднай, разлічваючы на ўладу, да "лідэра", які разлічвае на супрацоўніцтва і робіць работу цікавай.

У рэшце рэшт, дзеці не толькі засвойваюць пэўныя веды, але вучацца працаваць самастойна, крытычна мысліць, арыентавацца ў незнаёмых абставінах. Школа якасці робіць якраз тое, чаго не робіць ні адна наша школа, – рыхтуе да жыцця. Але... Ёсць два "але", абсалютна немагчымых для "прыхільнікаў" беларускага Адраджэння. Сапраўды, навучанне на англійскай мове – абавязковая ўмова для ўсіх вучняў. Якія, дарэчы, пры дапамозе спецыяльнай методыкі ўжо праз два-тры месяцы не адчуваюць ніякага "моўнага бар'ера" (калі мова гэтая, зразумела, не была для іх роднай). Асцярога, што ў такіх умовах нашыя дзеці не будуць ведаць сваю родную мову, дарэмная – для іх мяркуецца ўвесці асобны курс беларускай мовы, літаратуры і культуры. Само сабой, пасля пагаднення з Міністэрствам адукацыі.

Другое "але" – не вельмі прыемная для нашай нацыянальнай свядомасці думка, што вось карыстаемся нейкімі імпартнымі распрацоўкамі, быццам няма сваіх, больш блізкіх да нашай рэчаіснасці... Так, ёсць у нас і свае. Недзе, нешта – калі ведаць, дзе шукаць, знайсці можна. Але ўсе айчынныя ідэі наконт альтэрнатывы існуючай школе – большай часткай ніякая не альтэрнатыва, а тое ж самае, толькі крыху ў іншай форме. А "меншая частка" сапраўды цікавых распрацовак – на такім пачатковым узроўні, што можна чакаць дзесяцігоддзі, перш чым штосьці рэалізуецца.

Так што, існаванне ў Мінску міжнароднай школы якасці – вельмі нават "мэтазгоднае". І як сродак залучэння ў рэспубліку маладых палітыкаў (чые дзеці будуць навучацца тут не горш, чым дома). І як маленькая альтэрнатыва (дарэчы, зусім не далёкая ад "нашай рэчаіснасці") не самай лепшай на сённяшні дзень дзяржаўнай сістэме адукацыі.

■

Сто артыкулаў

ШОЎ НАПАЛЕОН

МАЛІНОЎСКІ Міхась Міхайлавіч, краязнаўца. Мае вышэйшую вайсковую адукацыю. Жыве і працуе ў Баранавічах. Улюбёны ў айчынную гісторыю. Даследуе мінулае Бацькаўшчыны, культуру Беларусі, раслінны свет беларускай зямлі.

Даўні аўтар і сябра нашай газеты. Першы свой артыкул на старонках "ЧЗ" надрукаваў у жніўні 1974 г. Ягоныя допісы "Лісты братэрства", "Бульбашы без дранікаў", "Куды падзеўся Мацюша?", "Хто схаваў атаманаў?", "Белыя "плямы" гісторыі", "Бунт у Крашыне", "Зорка Зыгмунта Мінейкі" і многія іншыя прыцягнулі ўвагу чытачоў.

Дзіўныя з'явы калі-нікалі маюць месца ў жыцці. Час чамусьці згладжвае нават самыя дзікія злачынствы перад чалавецтвам. А пачварныя постаці не без дапамогі гісторыкаў, даследчыкаў, біёграфаў, мемуарыстаў набываюць паступова арэол герояў, геніяў. І гэта наглядна відаць у адносінах да французскага імператара Напалеона Банапарта.

Што з намі робіцца? Як хутка мы страчваем сувязь часоў і народную памяць! Чаму ў Францыі (асабліва на яго радзіме, на востраве Корсіка) ды ў нашай краіне шануюць і славяць імя Банапарта? Папулярнасці замежнага імператара можа пазайздросціць любая эстрадная зорка. За што такі гонар і пашана? Што ж зрабіў "вялікі палкаводзец" у Беларусі і для беларусаў?

Я чытаю, а ў мяне душа млее, і сэрца пакутуе, што ў 1811 годзе ў цяперашняй сталіцы Беларусі было каля 11 200 чалавек, а ў канцы 1812 года засталося толькі 3480. У Віцебску ў пачатку 1812 года на ўліку было 7808 мужчын, а ў канцы 1813-га іх стала ўсяго толькі 2415. Мы нярэдка гаворым аб генацыдзе ў законнікаў у розных краінах у розныя часы, але як можна параўнаць іх з ліхадзействамі французаў на шматпакутнай беларускай зямлі? Па свайму размаху, шырыні і насіллю над нашым народам яны роўныя нямецка-фашысцкай акупацыі.

Найбольш яскрава пра часы Айчыннай вайны напісаў акадэмік Ус.Ігнатоўскі: "Вайна 1812 года дашчэнту спустошыла тэрыторыю Беларусі і пакрыла яе трупамі. Беларусь зрабілася нейкай сусветнай трупярняй. Вядома, напрыклад, што на адну вярсту той дарогі, па якой выходзіла з Масквы напалеонаўская армія, прыходзілася ў сярэднім больш за 100 трупаў. На Беларусі пачынаецца голад, насельніцтва вымірае ад тыфусу, цынгі і халеры. Цэлыя вёскі стаяць пустымі".

Праўда тут вось якая: раны 1941—1944 гадоў свежыя, яны да сёння яшчэ крываточаць. А французскае нашэсце, як быллём парасло, і нават у вучоных манаграфіях атрымлівае ружовую афарбоўку.

Беды, пакуты, разарэнне Беларусі застаюцца незаўважанымі. Уся Айчынная вайна 1812 года бачыцца іх аўтарам, як супрацьстаянне Банапарта і Кутузава: хто з іх дужэйшы, хітрэйшы, спрытнейшы, больш таленавіты. А як мы ведаем з гістарычных крыніц, першыя перамогі над напалеонаўцамі былі на Беларусі, успомнім адну з іх пад Кобрынам 15 ліпеня 1812 года. Але ў літаратуры пра гэта ні слова, бо яе дамогся нелісілвы царадворац і таленавіты военачальнік М.Кутузаў.

...У ноч на 12(24) чэрвеня 1812 года без аб'яўлення вайны "Вялікая армія" (647 158 чалавек і 1372 гарматы) пад кіраўніцтвам Напалеона Банапарта (пераапранутага ў польскую вайсковую форму) перайшла цераз межавую раку Нёман у раёне Коўна (Каўнаса).

А неўзабаве яго шматлікія войскі ступілі на тэрыторыю сучаснай Беларусі. І запалалі беларускія гарады і мястэчкі, вёскі і засценкі. Рабункі, марадзёрства, насілле, разбой, забойствы, крадзяжы — вось што ўяўляла сабой вайна французаў.

Як успрыняў беларускі народ нашэсце французаў? Адразу адкажу — неадназначна. Вярхі (у сваёй большасці), асабліва польская шляхта, у тым ліку і апалячаная беларуская, пайшлі на змову і ўслужэнне напалеонаўцам. На згоду пайшлі і беларускія яўрэі. Пайшла за французамі і частка татараў. Народныя ж нізы і частка патрыятычнай беларускай шляхты паўсталі на абарону сваёй радзімы, сваіх ачагоў ад чужаземцаў. Вось, да прыкладу, якім было становішча на землях Клецка: "Мясцовае насельніцтва аказвала рускім войскам усялякую падтрымку, дапамагала на пераправах цераз рэкі, забяспечвала харчаваннем і фуражом, выходжвала параненых. У Беларусі з'явіліся першыя партызанскія атрады. Яны былі створаны яшчэ ў той час, калі рускія войскі вялі абарончыя баі. Партызаны нападалі на патрулі і атрады, якія ахоўвалі камунікацыі, разбівалі абозы ворага і г.д. У гэты цяжкі для нашага народа час мясцовая шляхта і буйныя памешчыкі здрадзілі яму. Заварожаныя лёгкімі перамогамі Напалеона, жадаючы заслужыць у імператара асобыя прывілеі, яны перайшлі на бок акупантаў. Са шляхты навакольных засценкаў у раёне Нясвіжа і Клецка быў сфарміраваны конны полк на чале з князем Дамінікам Радзівілам. Гэты полк у складзе атрадаў князя Іосіфа Панятоўскага (ён больш вядомы, як Юзаф. — М.М.) рухаўся ў першых шарэнгах войск Напалеона на Маскву".

Мясцовыя польскія паны-здраднікі, у тым ліку і такі знакаміты беларуска-літоўскі магнат, як Міхаіл Радзівіл (яму надалі званне генерала брыгады польскай арміі), слаліся траўкай перад захопнікамі, бо за імі пакінулі ўсе прывілеі і маёнткі, прыгонніцкае права. За здраду яны атрымлівалі назначэнні ў французаў, якія стварылі 1 ліпеня (па новаму стылю) для сваёй выгоды і зручнасці і на замілаванне здраднікам Часовы ўрад Вялікага княства Літоўскага, якому падпарадкоўваліся Віленская, Гродзенская і Мінская губерні. У склад Часовага ўрада ўваходзілі сем камітэтаў: харчавання, паліцыі, фінансаў, ваеннага, судовага, унутраных спраў, народнай асветы і рэлігіі. Узначальваў яго спачатку памешчык Станіслаў Солтан, а з 27 жніўня 1812 ваенны генерал-губернатар Літвы граф Гогендорп. Французы метадычна рабавалі і знішчалі беларускі народ. Дастаткова прывесці звесткі з кнігі І.Крэня і Я.Мараша "Шчучын" (1989 г.)

13 жніўня захопнікі аддалі новы загад, па якім у краме Шчучына яшчэ трэба было мець "у гатоўнасці гарэлку і жывёлу".

Дадам да гэтых слоў, што французы падаткам абклалі нават вытворчасць воцату...

На чале губерняў Віцебскай і Магілёўскай сталі адміністрацыйныя камісіі "польскага кіравання", укамплектаваныя польскімі памешчыкамі, якія прама падначальваліся французскім ваенным уладам. Што цікава, яшчэ тады французамі быў зроблены штучны падзел нашых тэрыторый, бо ні Віцебская, ні Магілёўская губерні не падначальваліся Часоваму ўраду Вялікага княства Літоўскага. Імператарскім камісарам пры ім быў французскі барон Біньён. Тэрыторыя Вялікага княства Літоўскага была падзелена на дэпартаменты і падпрэфектуры, якія ўзначальвалі французскія чыноўнікі і інтэнданты разам з польскімі памешчыкамі.

Дакументы выкрываюць усю прадажнасць здраднікаў беларускага народа таго часу. У першым у той час перыядычным выданні ў Мінску — польскай газеце — 18 ліпеня 1812 г. гаварылася: "Няхай жыве Банапарт! Неперамож-

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Процістаянне па–ангольску

У Анголе некалькі тэрарыстаў групоўкі УНІТА абстралялі рэйсавы аўтобус, які ішоў у сталіцу краіны.

Паводле папярэдніх звестак, 17 чалавек забіта. Урадавыя войскі плануюць меры ў адказ.

Адпачынак з рызыкай для жыцця

Два французы захоплены калумбійскай падпольнай групоўкай.

Яны праводзілі ў гэтай краіне свой адпачынак. Паліцыя сумесна з войскамі вядзе іх пошук.

Жалоба ў Ліване

У Ліване была аб'яўлена нацыянальная жалоба ў сувязі з выбухам у царкве недалёка ад Бейрута, у выніку якога некалькі чалавек загінулі і шмат былі паранены.

У сталіцы Лівана Бейруце і ў Паўднёвым Ліване амаль усе ўстановы і школы закрыты на няпэўны час.

Англія прыкмечана ў нелегальным гандлі зброяй

Міністр замежных спраў Англіі падвергнуў крытыцы былога міністра абароны гэтай краіны.

Паводле ягоных звестак Англія падпісала нелегальную дамоўленасць аб гандлі зброяй з Малайзіяй.

Машыны, падобныя на гадзіннікі

У Штутгарце адбылася прэзентацыя дзвюх мадэлей аўтаканцэрна "Мерседэс".

Мадэлі былі выпушчаны сумесна са швейцарскай фірмай па выпуску гадзіннікаў. Спецыялісты лічаць, што новыя аўтамабілі настолькі прыгожыя і мініяцюрныя, што нагадваюць швейцарскія гадзіннікі. На рынак мадэлі паступяць у 1997 годзе.

"Зорка" з гераінам

Амерыканская рок–група "Нірвана" не зможа працягваць сваё еўрапейскае турнэ па запланаваным графіку.

Курт Кабэйн, гітарыст групы, апынуўся ў бальніцы. Ёсць падазрэнне, што ён ужывае гераін.

Містыка – побач

Чарнаскурай манашцы Саране Алі, паводле яе заявы, некалькі разоў з'яўляўся Хрыстос.

Ёй нават удалося зрабіць 2 здымкі Хрыста звычайным фотаапаратам на звычайную плёнку. З таго часу кожную пятніцу ў яе няспынна цякуць слёзы, што, паводле сведчання ўрачоў, з'яўляецца не паталогіяй, а містыкай.

Камп'ютэры вучацца слухаць

Іспанскімі вучонымі распрацаваны доследныя ўзоры камп'ютэраў, якія рэагуюць на чалавечы голас.

З дапамогай гэтых апаратаў можна надыктаваць для далейшай раздрукоўкі вусны тэкст, а таксама вучыцца правільнаму праслухоўванню пры вывучэнні замежнай мовы. У далейшым плануецца выкарыстанне такіх апаратаў для навучання дзяцей з дэфектамі мовы.

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

ЮРЫДЫЧНАЯ СЛУЖБА "ЧЗ"

ВОЛЬНЫ ДЗЕНЬ

"Я выхоўваю дваіх дзяцей. Чула, што цяпер жанчынам прадастаўляюць вольны ад працы дзень. Ці так гэта?

Галіна КАШЫЦКАЯ."

Сапраўды, маці, якая выхоўвае дваіх ці болей дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў, па яе заяве кожны месяц прадастаўляецца адзін свабодны ад працы дзень. Умовы прадастаўлення вольнага дня і памер аплаты павінны быць вызначаны ў калектыўным дагаворы. Наймальнік мае права па ўзгадненню з працоўным калектывам вызначаць за кошт уласных сродкаў памер аплаты адзначанага вольнага ад працы дня. Гэта можа быць як поўнае, так і частковае захаванне сярэдняга дзённага заробку. Пры адсутнасці сродкаў свабодны дзень павінен прадастаўляцца без аплаты, калі маці выказала ў заяве такое жаданне. Штомесячны вольны ад працы дзень пераносу на іншы месяц не належыць. Недапушчальна такое падсумоўванне гэтых дзён для далейшага прадастаўлення іх разам.

НА АСНОВЕ ДАМОВЫ

"Я прыватызавала сваю кватэру. Вельмі хацелася б даведацца, ці магу я яе прадаць, падарыць, а таксама ці маю права на паляпшэнне жыллёвых умоў?

Г.С.УСЦІНОВІЧ."

Могуць быць прададзены, але толькі пасля трох гадоў з моманту іх набыцця ва ўласнасць. Да гэтага часу жыллёвае памяшканне можа быць прададзена толькі мясцовым Саветам народных дэпутатаў па дагаворных цэнах. Дагавор дарэння кватэры, якая знаходзіцца ў асабістай уласнасці, можа быць заключаны паміж блізкімі сваякамі: муж і жонка, дзеці, бацькі, дзядуля, бабуля, унукі, родныя браты і сёстры ўласніка і яго жонкі (мужа).

Вы маеце права і на паляпшэнне жыллёвых умоў на аснове куплі ці дагавора найму дзяржаўнага і грамадскага жылля. Пры гэтым паляпшэнне жыллёвых умоў па такому дагавору дапускаецца толькі пры ўмовах адчужэння займаемага памяшкання мясцовым Саветам народных дэпутатаў, калі ў займаемым памяшканні не застаюцца члены сям'і.

ЖЫЛЛЁ ДЛЯ ІНВАЛІДАЎ

"Паведаміце, калі ласка, што ўлічваецца пры размеркаванні жылля для інвалідаў.

З павагай Віктар Паўлавіч АВЯР'ЯНАЎ."

Пры размеркаванні жылых памяшканняў выканаўчыя камітэты мясцовых Саветаў народных дэпутатаў, прадпрыемствы, установы і арганізацыі ўлічваюць неабходнасць інвалідаў у выдзяленні ім жылых памяшканняў недалёка ад іх месца працы, месца жыхарства іх сваякоў, устаноў рэабілітацыі.

Інвалідам, згодна з медыцынскімі паказчыкамі і з улікам іх пажадання, прадастаўляюцца (ці абменьваюцца) жылыя памяшканні на ніжэйшых паверхах жылых дамоў.

Прадастаўляемыя інвалідам жылыя памяшканні павінны адпавядаць санітарна-тэхнічным патрабаванням, вызначаным з улікам стану здароўя інвалідаў.

Падставы для прызнання таго, што інваліды маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, чарговасць прадастаўлення ім жылля вызначаюцца Жыллёвым кодэксам Рэспублікі Беларусь. Пры гэтым інвалідам 1-й групы паляпшаюцца жыллёвыя ўмовы, калі на кожнага члена сям'і ёсць па 9 кв.метраў.

Інвалідам прадастаўляюцца льготы па аплаце жылля і камунальных паслуг.

Рубрыку вядзе аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі.

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

"Цяжкія" бацькі

□ Васіль ТУРКЕВІЧ

Надвячорак даўно змяніўся вечарам, на слупах і ў дамах загарэліся лямпачкі, у суседнім пакоі з экрана тэлевізара тэмпераментны Озераў вітаў чарговую перамогу армейцаў, а мы (аднаму за 50, другому — амаль 18) сядзелі і разважалі, як вырашыць гэтае адвечнае пытанне з серыі "ён і яна". Праблема была не ў тым, што "яна" не разумее глыбіні пачуццяў "яго" — яны цудоўна адпавядалі адзін аднаму. Перашкодай зрабіўся трэці, і не хто–небудзь чужы, а свой, блізкі — бацька. І калі я прапанаваў свайму юнаму субяседніку сур'ёзна пагаварыць з ім, боль і расчараванне адбіліся на твары майго ўчарашняга вучня.

— Ды што вы, Васіль Макаравіч! Хіба з ім можна гаварыць пра гэта? Ён рота не дасць мне адкрыць. Праз некалькі месяцаў я ў армію пайду, а ён, родны бацька, лічыць мяне за першакласніка. Нават горш... Мы з ім наогул амаль што не размаўляем — няма пра што...

Чаму ж так атрымалася? — падумалася мне. Калі, у які дзень пачалі аддаляцца два блізкія чалавекі — бацька і сын? Між іншым, гэтага бацьку я добра ведаў — выдатны працаўнік, паважаны на вёсцы чалавек. Я не раз бачыў яго на рабоце, на калгасных сходах і пасяджэннях, у час сяброўскіх сустрэч. Але ніводнага разу — на бацькоўскім сходзе. Жонка наведвае сходы рэгулярна, ён — ніколі. Зрэшты, падобнае размеркаванне "сямейных абавязкаў" і ў іншых маіх аднавяскоўцаў. Што ж адбываецца? Чаму выхаванне дзяцей мужчыны ўсклалі на плечы жонак? Варта спытацца пра гэта ў якога бацькі — ён адразу ж замахае рукамі: маўляў, няма калі мне займацца вашай педагогікай. Я і так цэлы дзень на рабоце... Ды хіба ж я не выхоўваю сваіх дзяцей? Няхай толькі жонка ці настаўнік скажуць, што сын сваволіць, я яго так выхаваю — век памятаць будзе!.. У мяне размова кароткая.

Вось тут і бяда, шаноўны бацька, што размова ў цябе кароткая. Выхаванне ж патрабуе пастаяннай увагі.

Але некаторыя таты толькі пасля чаркі ўспамінаюць пра свой бацькоўскі абавязак. Памятаю, не так даўно скардзіўся мне адзін вучань:

— Цвярозым бацька ў нашыя дзённікі ніколі не зазірне. Калі ж вып'е, успамінае, што мы ў яго — вучні. Пачынае трыбушыць дзённік, душу выцягне за "двойку", якую я атрымаў, напрыклад, два месяцы назад. Натуральна, у гэты вечар я ўжо не магу як след падрыхтавацца да ўрокаў. І ў выніку — новая "двойка"...

Пэўная колькасць татаў толькі пасля закусачнай знаходзіць дарогу ў школу. Вяду неяк увечары ўрок — і раптам чую: у калідоры нехта размаўляе з вартаўнікам. Адразу ж заўважаю, што вучань, які толькі што выдатна адказваў ля дошкі, замаўкае і бялее. З трывогай падыходжу да яго.

— Што з табою? — пытаюся.

— Мой бацька... Яго голас.

— Дзе?

— У калідоры.

— Ну і што?

— Ён п'яны.

— Але ж ты нічога благога не нарабіў — навошта палохацца?

— Думаеце, у такім стане ён будзе чакаць, пакуль я нешта нараблю?..

Страх замест узаемаразумення. І ці з'явіцца яно, гэтае ўзаемаразуменне ў будучыні? Наўрад ці...

Так, бацька, у цябе ёсць падставы быць незадаволеным сваім сынам. На яго часта скардзяцца: лаецца, брыдкасловіць. А ці не ад цябе пачуў ён усе гэтыя эпітэты і звароты? Ён жа прыглядаецца да цябе, імкнецца да падабенства. І ці не здарыцца калі-небудзь так, што цябе самога ў рэшце рэшт ён пашле па тым жа адрасе, па якім ты не раз накіроўваў жонку ці суседзяў? Не выпадкова ж кажуць: што пасееш, тое і пажнеш.

Успомні, бацька, колькі разоў ты шчыра пагаварыў з сынам ці дачкою, адказаў на іхнія пытанні, перажыў іх радасці? А як часта, вяртаючыся дамоў, скіроўваў ты ў кнігарню, каб купіць кніжку, набор марак, камплект паштовак ці гульню "Юны канструктар"? Ты ашчадны гаспадар? На глупства табе шкада грошай? Але давай шчыра: у кафэ ты зазірнуў, не пашкадаваўшы грошай на "градусы"? Можа, гэта і ёсць тое самае глупства?.. Ці не твой сын расказваў мне вось што:

— У нядзелю да нас збіраюцца мужчыны. Пачынаюць гульню ў "тысячу". Калі ідзе па тэлевізары хакей, "замочваюць" — усё роўна што: перамогу ці паражэнне. Сядзяць, пакуль вечарам жонкі не пацягнуць за рукаў дамоў: "Ідзі, п'янчо, карову кармі". Гэта толькі ў песні спяваюць: "Воскресенье — день веселья". А для мяне, Васіль Макаравіч, гэта дзень пакут...

Шаноўны бацька, калі хочаш застацца для свайго сына крыніцай любві, гонару, узорам для пераймання — паспрабуй зразумець яго, пагаварыць "па душах". Бо потым, магчыма, ужо нічога не паправіш.

КРЭСЛА № 13

Я ў вядучыя пайшоў бы...

□ Майя ШЭНДРЫК, "ЧЗ"

Сёння ў чарговым выпуску нашага "Крэсла № 13" хацелася б спыніцца на такой важнай асобе для тэлебачання, як тэлевядучы. Думаю, бясспрэчнай будзе думка, што менавіта вядучы той ці іншай перадачы ў самай вялікай ступені вызначае твар, а ў рэшце рэшт і лёс свайго тэлетвора. Апошняму, канешне, заўсёды нестае і яшчэ аднаго — грошай, але пры вялікім жаданні іх адшукаць можна, а вось зрабіць патэнцыяльна няздольнага чалавека тэлевядучым не змогуць ні грошы, ні цікавыя па задуме перадачы.

Дастаткова толькі ўважліва паслухаць нашых тэлевядучых:

"...Вось тут прыйшло пісьмо з пытаннем ад... І калі яна глядзіць нашу перадачу, а гэта ён..." ("Эканамічная хваля").

"Гэта, канешне, безумоўна важная справа..." ("Эканамічная хваля").

"Правільны атв... адказ — няправільны атв... адказ..." (і так на працягу ўсёй перадачы "Папараць-кветка" вядучая дае адзнаку свайму пытанню, выкарыстоўваючы выключна вышэйнапісаныя словы).

"А зараз наша містычна-фантастычная дзяўчына..." (маецца на ўвазе спявачка, якая запаўняе ўсе музычныя паўзы і якую вядучы перадачы "На крылах кажана" ўвесь час аб'яўляе толькі такім надакучлівым і даволі смешным спалучэннем слоў).

Не хацелася б кагосьці крыўдзіць і тым больш вучыць, не хацелася б "перамываць косткі" нашым тэлевядучым, аднак вельмі і вельмі хацелася б, каб не сорамна было за наша і без таго непрэстыжнае тэлебачанне, каб з'яўляліся цікавыя перадачы і іх неслі да нас цікавыя таленавітыя людзі, каб у рэшце рэшт у нас з'явіліся і свае тэлезоркі, якія б ні ў чым не ўступалі расійскім.

Гавораць, тэлевядучы — гэта прафесія, якой амаль немагчыма навучыцца, з якой трэба проста нарадзіцца. Магчыма, гэта і так: пачакаем нараджэння.

■

«НОТНЫ АРКУШ»

№ 5 (240)

вядучы — Вітаўт МАРТЫНЕНКА

Тэл. 68-29-26

МІРА ЛУКША "ЗАМОВА", выдавецтва "Orthdruk", Беласток, 1993

На першы погляд, гэтая кніга не мае дачынення да музыкі. Але ці не памылковы гэты погляд, як у выпадках, скажам, з сустрэтымі раней на нашых старонках рэцэнзіямі на паэтычныя зборнікі С.Новіка-Пяюна (у "ЧЗ" № 125 за 11.XII.93.) або С.Сокалава-Воюша (у "ЧЗ" № 87 за 5.V.90).

Для прыкладу, той жа Сокалаў-Воюш сам вядомы бард-выканаўца сваіх песень, а творы на вершы Новіка-Пяюна выконваюць і Данчык, і ён сам, і іншыя...

Дык вось, што да Міры Лукшы, беларускай паэткі, навелісткі і журналісткі з Польшчы, дык яна звязана з музыкай і праз бардаўскую песню (слухайце шэраг твораў ейнай зямлячкі Элі Бэзюк), і праз беларускі рок (слухайце віцебскі гурт "Грамада"). Ды й хто з беларускіх рокераў не ведае гасціннай хаты Міры Лукшы ў Беластоку, ездзячы на славуты фестываль "Басовішча". Менавіта там можна сустрэць і музыкаў "Крамы", і гераіню "грамадоўскай" песні "Бажэна", і многіх нашых бардаў. Гэтая хата ператварылася ледзь не ў клуб творчых сустрэч нацыянальнай інтэлігенцыі з абодвух бакоў мяжы.

Нельга сказаць, што ўсё гэта аднадумцы. Проста яны аб'яднаныя нацыянальнай ідэяй. Як і "Бонда" ("прыйдзе іх дзень і тутэйшаю мовай зноў загаворыць род глухіх і нямых"), як і Зміцер Сідаровіч ("сёння мова ўмірае той зямлі, дзе я ўзрос"), як і "Грунвальд" ("з якой нагоды народ не кат, не абібок раптоўна стаўся не народам?"), Міра Лукша думае пра лёс Бацькаўшчыны і гэтае задуменне каталізуецца ў першую чаргу родным словам:

Нямеўшы надзеі, хоць маючы Слова,
Якое з пачатку сусвету гучала...
О, Ойча, Ты нашаю роднаю моваю
Сказаў жа: "Хай будзе!" — і ўсё так паўстала.

Але жывіцца жыццё гэтага нацыянальнага асяроддзя, паўторым, спрэчкай. Калі Кася Камоцкая спявае: "Мы — дзеці чорнага горада, мы — дзеці бацькоў памерлых", дык Міра Лукша адказвае ёй:

Белыя крылы ў мяне выраслі!
Дзеці з белага горада цешацца —
Анёл ходзіць па вуліцы
І спявае песню беларускую.

Відаць, святлеюць гарады, калі анёлы спяваюць над імі не чужыя, а родныя песні. Ды ўсё ж у рэальнасці ўсе мы пакуль знаходзімся паміж чорным і белым горадам. Нам адно прыемна ў засені "доўгай белай хмары", якая — часова ці стала — праплывае над нашай краінай.

Гэты вобраз з крыжэлак "Уліса" таксама развіўся ў творах Міры Лукшы.

Вецер гоніць белу хмару
Па сіні паблеклай.
Гнеўны коннік з нашых мараў
Вырваўся із пекла.
Людзі вочы апусцілі,
Быццам грош шукаюць.
Ці падкову залатую
Кінуць ім — хай маюць?

Шчыра кажучы, цытаваныя вершы паводле сваёй формы не тыповыя для Міры. Яна выяўляе не толькі вальнадумства, але і схільнасць да вольных форм. Мо таму, менавіта з гэтай кніжкі, ейныя вершы не заспявае ніводзін рокер, ніводзін бард. Хіба што знойдзецца нейкі авангардыст. Бо надта ж складаная для спеву форма (хоць і не без унутранай музыкі). Дарэчы, з гэтай прычыны Міра мела шмат канфліктаў з рэдактарамі мінскіх выданняў, што друкавалі ейныя творы не ў ейнай форме. "Orthdruk" дазволіў ёй самой рэдагаваць свае творы, таму акурат тут мы можам пазнаёміцца з Мірай Лукшай, як яна ёсць.

Рыгор ДАМІНЮК.

■

з гісторыі Беларусі

ПРАЗ БЕЛАРУСЬ

нае войска Вялікага Напалеона, імператара французаў, караля Італьянскага, вызваліцеля Польшчы, уступіла сёння ў наш горад. Гэты памятны ў гісторыі дзень вызваліў нашу правінцыю ад прыгнёту рабства і вярнуў нас Айчыне. Пасля выгнання з горада рускіх чыноўнікаў у ім засталіся толькі палякі..."

У нумары дзевятым гэтага ж выдання з вялікай асалодай і захапленнем расказвалася аб перайменаванні адной з плошчаў Мінска: "Адміністрацыя Мінскага Дэпартамента, жадаючы як след адсвяткаваць чарговыя імяніны вызваліцеля Польшчы Вялікага Напалеона, пастанавіла: назваць гарадскую плошчу ў Мінску, якая раней называлася Высокі Рынак, — імем нашага збавіцеля, г.зн. "Плошча Напалеона".

Просты беларускі люд змагаўся за свае ачагі, за сваю маёмасць, што вымушала Напалеона трымаць значныя сілы ў тыле. Так, нават напярэдадні славутай Барадзінскай бітвы, Банапарт вымушаны быў накіраваць 10 тысяч жаўнераў на падмогу 12-тысячнаму гарнізону ў горадзе Віцебску.

Першыя беларускія партызанскія атрады ўзніклі яшчэ ў ліпені 1812 года. Асабліва вызначыўся сярод іх атрад з вёскі Трасцянкі з Ігуменшчыны (цяпер Чэрвеньскі раён). Партызаны арганізоўвалі напады на французаў, разам з жыхарамі хавалі ў лясах і балотах ад захопнікаў харч, адзенне, фураж, маёмасць, каштоўнасці. Як пішацца ў падручніках па гісторыі, паводле слоў сучаснікаў, у Барысаўскім павеце сяляне нападалі на групы французаў, "знішчалі іх... тапілі ў рэках". Рускім войскам дапамагалі ўсім: аддавалі коней і падводы, ежу і фураж, збіралі і дастаўлялі звесткі пра варожую армію. Сучаснікі данеслі да нас, як абіралі французы наш народ. Генерал Шарпанцье пагражаў жыхарам Віцебска, што калі праз 2 гадзіны не будзе пастаўлена на бойню ад горада жывёла, горад падвергнецца ваеннай экзекуцыі.

Войскі Жэрома Банапарта разграбілі Гродна, Шчучын і іншыя беларускія гарады і вёскі. Луі Даву гаварыў у Магілёве: "Панове, імператар патрабуе ад вас трох рэчаў: хлеба, хлеба, хлеба".

А.Дзюранэль, 14 ліпеня пісаў: увесь раён ад Варанцова да Ліды "разрабаваны войскам яго вялікасці караля Вестфальскага" (Жэрома Банапарта. — М.М.).

Палякі і спаланізаваная беларуская шляхта супраць гэтага не паўсталі.

Напрыклад, вядомы польскі генерал Ян Дамброўскі паспяхова абіраў беларускае насельніцтва для свайго і французскага войска, нішчыў сялянскі беларускі люд. Але потым яго і афіцыяльная савецкая гісторыя, і асабліва польская, узвялі ў лік выдатных людзей. Імя яго французы высеклі на Трыумфальнай арцы ў Парыжы. У беларускай гісторыі ўжо была такая з'ява, як з грабежніка і рабаўніка, забойцы, украінскага багацея-казака Севярына Налівайкі зрабілі нацыянальнага беларускага героя, а камяніцы і падмуркі Слуцка, Магілёва дасюль помняць яго зладзействы і грабяжы...

Вялікае княства Літоўскае, абяцанае хітрым французскім імператарам, было нічым іншым, як выдатнай абяцанкай-цацанкай, каб дурыць тых, хто гэтага жадаў. Не для таго ён паланіў краіны і народы, каб потым даць ім свабоду і роўнасць. І смешна чытаць тых вучоных, якія імкнуцца апраўдаць здрадніцтва і ліхадзействы польскіх паноў і тых радавітых беларусаў, якія нішчылі свае землі і свой народ, адбіралі ў гараджан і сялян апошняе і аддавалі ўсё французам.

І беларускі народ паўстаў супраць чужаземцаў. Ён пайшоў у лясы і балоты, у вёсках ствараў кардоны, дружыны, лятучыя атрады, каб захаваць свае вёскі і дамы ад невялікіх атрадаў ворага. 22 чалавекі са славутага партызанскага атрада з вёскі Жарцы (пад Полацкам) пад кіраўніцтвам Максіма Маркава за доблесць, адвагу і гераізм узнагародзілі крыжамі. Гэта пра іх пісаў Барклай дэ Толі: "...У 1812 годзе, калі навакольныя вёскі былі заняты ворагам, яны вёску абаранялі ад нападу праціўніка і ўдзельнічалі сумесна з казакамі ў перамогах над ворагам, а таксама былі ў бітве пры ўзяцці штурмам горада Полацка.

Жыхар Полацка І.Цімафееў — гэта легендарная і нязломная асоба, бясстрашны разведчык — быў захоплены французамі, але ўцёк ад іх, каб з новымі сіламі помсціць ворагу, ён быў узнагароджаны сярэбраным медалём.

Побач з мужчынамі змагаліся жанчыны і падлеткі. За асаблівую адвагу ў баях з французамі быў уручаны медаль прыгоннай сялянцы Фядоры Міронавай з вёскі Пагуршчына (зараз яе тэрыторыя ўваходзіць у горад Полацк).

Гісторыя захавала частку подзвігаў Ф.Міронавай у дакументах: "Гасудар імператар ва ўзнагароджанне подзвігаў сялянкі Віцебскай губерні памешчыка Глазкі Фядоры Міронавай, якая ў незабыўную вайну 1812 года, будучы неаднаразова пасланая ў Полацк для разведвання становішча непрыяцеля, зусім не баялася ахвяраваць сваім жыццём, але, кіруючыся адзінай дбайнасцю і любоўю да Бацькаўшчыны, ішла на ўсе небяспекі, якія пагражалі ёй смерцю, і прыносіла адтуль дакладныя і надзвычай карысныя для корпуса генерала ад кавалерыі Вітгенштэйна звесткі, усеміласцівейша падараваў ёй пяцьсот рублёў грошай і сярэбраны на аненскай стужцы медаль з надпісам "За карыснае", які дазваляецца ёй насіць. Ваенны міністр Канаўніцын. Лютага 4 дня 1816 года".

Так што першыя баі ў Расіі Напалеон Банапарт прайграў на палях Беларусі:

— 22—23 ліпеня. Бой рускіх войск з напалеонаўскімі войскамі каля в.Салтанаўка (Магілёўскі раён);

— 27 ліпеня. Разгром войск напалеонаўскага генерала Ж.Рэнье пад г.Кобрынам;

— 12 жніўня. Бітва рускіх войск з напалеонаўскімі войскамі каля мястэчка Гарадзечна (Пружанскі раён)...

У Беларусі на Бярэзіне Банапарт і закончыў свой бясслаўны шлях. Толькі ля вёскі Студзёнкі ён страціў палоннымі больш як 30 тысяч чалавек. А сам уцёк у напрамку горада Маладзечна. У гэтым горадзе 3 снежня імператар склаў "погребальный" 29-ы бюлетэнь, дзе ўсю віну за свае злачынствы і няўдачы зваліў на рускі мароз. Адсюль ён уцёк у горад Смаргонь, дзе 5 снежня перадаў кіраўніцтва войскамі Мюрату.

Пра Бярэзіну трэба сказаць больш. Бяздарнасць кутузаўскіх генералаў і сам стан Кутузава здзівілі ўвесь свет. Напалеон уцёк "пад самым носам у праціўніка" (К.Клаўзевіц). І я поўнасцю згодны з вывадам аб выніках Бярэзінскай аперацыі, якую зрабіў адзін з нямецкіх гісторыкаў таго часу:

"Бярэзіна! Ракавое імя, ракавое месца, дзе маглі закончыцца, але не закончыліся, а прадоўжыліся яшчэ на тры гады бедствы чалавецтва ".

Далей уцякач накіраваўся са Смаргоні ў Ашмяны (імператар зноў пераапрануўся ў польскае ваеннае адзенне. — М.М.). Перад яго позіркам паўстала змучаная, замерзлая і спустошаная зямля.

Насельніцтва Беларусі ў некаторых акругах паменшылася ў два, а ў частцы раёнаў у тры разы. Параўнаем гітлераўскае нашэсце, дзе быў знішчаны кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. Падкрэслю, французы былі каля паўгода, немцы — тры гады. Пасяўныя плошчы паменшыліся на 50 працэнтаў, засталася менш чым палова свойскай жывёлы. У Віцебскай губерні зусім не стала коней. Я ўжо не пішу аб традыцыйнай беларускай гаспадарцы, якая была ўшчэнт разбурана.

"Ідуць французы. Дзе ні пройдуць яны — нічога не застаецца: ніводнае чалавечае душы, ніводнае будыніны, усё нішчыць іх меч і агонь". (Так занатавала народная памяць у сваім творы "Пявун-звон". — М.М.), на месцы гарадоў і вёсак —руіны і папялішчы.

Відавочнік вайны славуты Ф.Глінка ў сваім творы "Лісты рускага афіцэра 1812 года" пісаў: "Праедзеш Оршу, Дуброўну, Барысаў, Мінск і нічога не заўважыш, акрамя паўсюднага разбурэння — немінучага выніку вайны".

Пра слаўныя перамогі над французамі ў Айчыннай вайне 1812 года апавядаюць помнікі ў гарадах і вёсках Беларусі: Брэсце, Віцебску, Верхнядзвінску, Варонах, Глыбокім, Друі, Кобрыне, Маладзечна, Полацку, Чашніках...

Колькасць навуковых выданняў пра Напалеона Банапарта расце, а гераічныя справы беларускіх партызан таго часу і патрыётаў, як і здрадніцтва паноў і іх паплечнікаў, не знаходзяць у апошнія моманты аніякага адлюстравання. Ці не дзіўна гэта? Ці наша памяць такая крывая?

Пішу гэта, а ў мяне баявым поклічам гучаць словы нашага вялікага суайчынніка Міколы Гусоўскага:

Войны! Злачынная справа — вайна выклікае

Гнеў мой, і слёзы, і боль.

(. . .)

Ваенны паход у Расію для Напалеона Банапарта, як ён сам потым неаднаразова гаварыў, быў самай буйнай памылкай у яго жыцці.

Не злачынствам, не зладзействам, а менавіта памылкай, так думалі, думаюць і магчыма будуць меркаваць і далей усе венцаносныя асобы, тыраны і дэспаты. Што ім кроў, слёзы, бедствы, забойствы людзей.

Беларускія партызаны ў лясах і на дарогах, мсціўцы ў гарадах і вёсках гінулі і пралівалі кроў у змаганні з акупантамі, а князі і памешчыкі закатвалі балі і пагулянкі для французаў.

Так, славутую партызанку-разведчыцу Фядору Міронаву памешчык Глазка адразу пасля вайны перапрадаў у Люцынскі павет. Толькі ў 1820 годзе зрабілі яе і яе сям'ю вольнай.

Айчынная вайна была пераможна закончана, і трэба было чакаць, што кожны атрымае адпаведна сваім учынкам. Хто змагаўся супраць захопнікаў — павінен быў атрымаць царскія міласці. Хто здрадзіў Айчыне — павінен быў пакутаваць, быць асуджаны. Але ўжо 12 снежня 1812 года Аляксандр І выдаў маніфест, у якім дараваў здраду панам і шляхце, а "сяляне, верны нам народ, няхай атрымае ўзнагароду сваю ад Бога", — крывадушна пісаў ён 30 жніўня 1814 года. Некалькі слоў аб гэтым галоўным памешчыку Расіі, які прынёс для Беларусі не менш гора і бедства, чым Напалеон, кінуўшы апошняму ў пастку безабаронны беларускі народ. Пры гэтым цары найбольш актыўна ішло апалячванне і акаталічванне беларусаў.

Князі, памешчыкі і падпанкі, якія аддана служылі французам, адразу зразумелі, што ім нічога не пагражае, азвярэлі і пачалі ганенне на герояў Айчыннай вайны.

Пугі, кіі, бізуны, астрогі, катарга, адданне ў рэкруты, Сібір, Сахалін, пакаранне смерцю — вось чым сталі для сапраўдных абаронцаў іх самаадданасць і патрыятызм. Пра гэта, у прыватнасці, апавядае шырокавядомая паэма Я.Баршчэўскага "Бунт хлопаў".

Але асаблівая трагедыя выпала на долю сялян-партызан з вёскі Жарцы, з якой 22 чалавекі былі ўзнагароджаны крыжамі за баі з французамі. Свае ўзнагароды яны прымацавалі на шапкі. І як толькі гэта ўбачыў памешчык Жаброўскі, ён проста ашалеў. За тое, што яго прыгонныя насілі ўзнагароды, якімі былі адзначаны іх заслугі перад Айчынай, ён загадаў прывесці ўсіх на стайню, дзе даў загад распранууцца дагала і пачаў з асаблівай лютасцю іх збіваць пугай. Пры гэтым ён крычаў: "Вось вам французы, вось вам свабода, вось вам крыж".

Жаброўскія і іншыя ведалі, што рабілі. За імі стаялі цар, войска, царква. Гісторыя захавала і такі прыклад. Па асабістаму хадайніцтву мінскага каталіцкага епіскапа мінскі губернатар загадаў аддаць пад суд сялян маёнтка Ратучыцы Барысаўскага павета за забойства памешчыка Шэмёта, які з асаблівай стараннасцю і дбайнасцю працаваў на напалеонаўцаў.

Асуджана было 15 чалавек: з іх — 13 мужчын і 2 жанчыны. Сэрца замірае ад такой дзікай несправядлівасці і подласці да сапраўдных патрыётаў. Усе 15 былі асуджаны.

І таму хваляванні праз год пасля нашэсця французаў пачалі ахопліваць шырокія слаі беларускага насельніцтва. Чыноўнік, пасланы сюды для разгляду становішча, пісаў, што "па ўсіх вёсках... пачалі з'яўляцца новыя шкодныя задумы..., сяляне гатовы да ўсеагульнага абурэння. Тут кажуць, што робяць нажы". Цар адрэагаваў неадкладна, накіраваў у гарачыя раёны войскі. Армія і прадухіліла народныя паўстанні на Беларусі пасля нашэсця французаў.

Напалеон рабаваў беларускі народ, цар Аляксандр І мардаваў гэты ж народ сваёй уладай, войскамі, царквой...

Разрабаваная, змучаная зямля, ашуканы абодвума дэспатамі народ Беларусі вытрымалі цяжкія выпрабаванні і пакуты. Але ўцалела душа мужнага народа. Перажыла і дэспатаў, і катаў, і гвалтаўнікоў. У гады гітлераўскага нашэсця беларускі народ яшчэ вышэй узняў годнасць сваіх продкаў, даў чужынцам рашучы адпор. Жыве, свеціць сённяшняму пакаленню гордая слава далёкай, але незабыўнай Айчыннай вайны 1812 года.

■

ГАРЧЫЧНІК

Мікола КАЛЕСНІКАЎ (Украіна)

ІРАНІЗМЫ

Сюжэтныя хады ў п'есе былі настолькі складанымі, што нават аўтар у іх заблудзіўся.

Не паспела выстаўка пабачыць святло рампы, як адразу ж сталі бачны яе ценявыя бакі.

Аб густах не спрачаюцца, пакуль яны супадаюць.

Проста гаварыць рэжысёр не мог: перашкаджала эрудыцыя.

У хоры падгалосак прэтэндаваў на ролю саліста.

Пакуль у тэатры паставілі "Лес", нямала наламалі дроў.

Пераклаў М.БАЗАРЭВІЧ.

Барыс ТОЛЬСКІ

ПАЭТ

Паперы перавеў вагон,
Яго абходзілі ўсе міма,
А з усяго, што стварыў ён,
Быў лепшым... тэкст для пантамімы.

Пераклаў з рускай мовы М.БАЗАРЭВІЧ.

Барыс МІРАНЕНКА (Украіна)

ІРАНІЗМЫ

Дырэктар базы адпачынку Сватакуменка стварыў выключна цёплую і сардэчную атмасферу для адпачываючых — сваёй жонкі, дачкі і зяця, сына і нявесткі, цешчы і ўнукаў.

У гасцініцы новапрыбыўшаму ўдалося знайсці свабоднае месца толькі... у кнізе скаргаў і прапаноў.

Пераклаў М.БАЗАРЭВІЧ.

Міхась СКОБЛА

КАГО ХІСТАЕ?

Пародыя

Адлюстравалі трапна вобраз мой
Гамер, Шэкспір, Петрарка і Купала.
Цвярозы штрых пра
мой скразны запой
Пакінуў Блок, калі яго хістала...
Мой вобраз імі ўпісаны ў скрыжалі.

Леанід ГАЛУБОВІЧ.

Адпрэчваю няўпэўненасць і жаль,
Ці ж мала мы, паэты, падрыжалі?
Мой кожны верш — гісторыя, скрыжаль,
Я й сам навекі ўпісаны ў скрыжалі!

Мяне хапала слава за каўнер,
Хоць я яшчэ не ездзіў на Пегасе.
І лазіў на слупы за мной Гамер,
Калі я быў манцёрам у калгасе.

Мне тых часоў ніколі не забыць.
Яшчэ ледзь-ледзь настроіў сваю ліру,
А ўжо класічным: *быць або не быць*
Я дапамог гаротнаму Шэкспіру.

Разведаўшы, што ёсць на свеце я,
Мне дакучаў санетамі Петрарка,
Хоць знаў — у Галубовіча сям'я
І ўся, што неабходна, гаспадарка...

На сёмым небе з сонечных аблок
Я ў гонар свой узводзіў піраміды.
І піў на брудэршафт са мною Блок,
Забыўшы гістарычныя *обиды.*

Мяне Ясенін клікаў за мяжу,
Заўжды ў вясёлым, песенным настроі.
Я пра Купалу нават не кажу —
З мяне спісаны ўсе яго героі.

Пад ногі кожны зоркі мне страсаў
На росквіт паэтычнае планіды.
Навошта ж Караткевіч напісаў,
Што на зямлю не прыйдуць леаніды?..

Падумаю — пісаць перастаю:
Мой кожны твор — не показка пустая!
Я на скрыжалях ледзьве ўжо стаю,
Бо з непрывычкі ўсё ж такі хістае.

БЫВАЕ І ТАК

* * *

Многа вядомых людзей рознага часу адрозніваліся сваёй варожасцю да шуму. Адзін з вядомых "меламобаў" Бамарша вызначыў музыку словамі: "Тое, чаго не варта гаварыць, — спяваецца". Тэафіль Гаўце называў музыку "самым дарагім з шумаў". Французскі гісторык тэатра Фантэнэль заявіў неяк, што ён не можа зразумець трох рэчаў: "гульні, жанчын і музыкі". Напалеон I сцвярджаў, што музыка псуе яму нервы, хоць па ягонаму загаду вайсковыя аркестры штодзённа гралі перад шпіталямі "для павелічэння бадзёрасці параненых". Віктар Гюго трэба было доўга прасіць, перш чым ён даваў згоду пакласці яго словы на музыку: "Хіба мае вершы не гучаць гэтак добра, каб ужо нельга было абысціся без непрыемнага шуму".

* * *

Аднойчы Агату Крысці спыталі, дзе яна бярэ тэмы для сваіх дэтэктыўных раманаў.

— Яны прыходзяць да мяне ў час мыцця посуду, — сказала пісьменніца. — Гэта невыносная і тупая праца, што ў галаве нараджаюцца самыя крыважэрныя думкі.

* * *

Аднойчы Дзідро наведаў Жан Жака Русо ў яго маёнтку Эрменанвіль. Яны прагульваліся ля сажалкі, і Русо прызнаўся:

— Я некалькі разоў збіраўся кінуцца ў ваду, каб скончыць рахункі з жыццём.

— Чаму ж вы гэтага не зрабілі? — спытаў Дзідро.

— Я спрабаваў ваду рукой, і кожны раз яна была занадта халоднай.

* * *

Адна наіўная жанчына спытала ў польскага гумарыста Станіслава Ежы Леца:

— Вам, напэўна, цяжка выдумляць усё з галавы?

— Цяжкавата, — адказаў Лец. — Але выдумляць з нагі было б яшчэ цяжэй.

* * *

Аскар Уайльд быў у росквіце сваёй славы, калі Бернард Шоу толькі з'явіўся ў літаратуры і стаў вядомым канкурэнтам Уайльда па каламбурах і жартах.

Ішлі яны аднойчы за труной нейкага літаратара. Уайльд сказаў:

— Вось мы цяпер праводзім у апошні шлях шаноўнага сябра, а хто ведае, каму які лёс прадвызначаны і хто пойдзе за нашай труной?..

Шоу адказаў:

— Не ведаю, хто як, а я за вашай труной ісці не буду, у гэтым я не сумняваюся...

— Няўжо вы гэтак упэўнены, што я вас перажыву?

— Не, я ад'язджаю з Лондана на два месяцы.

Сабраў М.ФЕДЗЮКОВІЧ.

ХАТНІ ЭКРАН

■ 10, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. "Аднаасобнік". Д/ф.
8.50. "Спяваюць сёстры Касімавы". Фільм-канцэрт.
◆10.15. "Ніхто, акрамя цябе".
* 12.40. "Востраў капітанаў".
13.10. Да 50-годдзя вызвалення Беларусі. Д/ф.
13.30. Навіны.
16.10. "Нов і К"-топ-10.
17.10. Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі.
17.40. Кампазітары Беларусі. Людміла Шлег.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00 Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Дзелавая размова.
19.35. Палітычны калейдаскоп.
20.05. "Элегія". Тэлезамалёўка.
20.15. Пазіцыя ўрада.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Ніхто, акрамя цябе".
22.20. Пад купалам Сусвету.
22.30. Пяць хвілін на жарты.
22.35. Надвор'е.
22.45. "У палоне часу". Б.Майсееў.
23.05. НІКа.

Канал "Астанкіна"

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
8.20. Паглядзі, паслухай...
◆8.40. "Проста Марыя".
9.30. Творчасць народаў свету.
* 10.00. "А ў гэтай казцы было так..."
10.10. ...Да 16 і старэйшым.
10.50, 20.05. Прэс-экспрэс.
◆11.20. "Гарачаў і іншыя".
14.25. Прадпрымальнік.
* 15.20. "Том Сойер".
15.50. "Музограф ці Я гэта чуў".
16.10. ...Да 16 і старэйшым.
16.50. Тэхнадром.
17.25. Лабірынт.
17.50. Дакументы і лёсы.
18.00, 20.35. Надвор'е.
◆18.05. "Проста Марыя".
18.55. Матадор.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Лато "Мільён".
21.25. Хакей. Чэмпіянат МХЛ.
23.10. MTV.

Канал "Расія"

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
12.40. Сялянскае пытанне.
◆13.25. "Санта-Барбара".
14.15. Наш сад.
14.45. Паралелі.
15.00. Канцэрт.
15.15. Там-там навіны.
15.30. Студыя "Рост".
16.00. Новая лінія. "Ствары дабро".
16.45. Тэлегазета.
16.50. Лясы.
17.20. Я — лідэр.
17.50. "Ніхто не забыты".
◆17.55. "Санта-Барбара".
18.45. Свята кожны дзень.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Мільён Мадзігана".
21.20. На палітычным Алімпе.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
22.55. Экран крымінальных паведамленняў.

Санкт-Пецярбург

8.05. Наша кіно. "Я служыў у апараце Сталіна, ці Песні алігархаў".
9.10. Кідайка.
9.50. "Танцуем усе".
10.20. Перадвыбарная інфармацыя.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. О-ля-ля.
11.30, 14.30, 18.30, 22.45. Інфарм ТБ.
11.40. "Графіка".
12.05, 14.25, 18.05, 20.40, 1.20. Музычны момант.
◆12.10. "Сем нявест яфрэйтара Збруева".
* 13.50. "Сава".
14.00. Падарожжа па Усходзе.
14.20. Тэлемагазін.
14.40. Гістарычны альманах.
15.25. Тайны забытага рамяства.
15.55. Урок нямецкай мовы на "Нямецкай хвалі".
16.10. Казка за казкай.
17.00. Новы Пецярбург.
17.30. Рэформа і ўлада.
18.10. Вялікі фестываль.
18.55. Гадзіна выбаршчыка.
20.00. Сёння.
20.35. Тэлемагазін.
◆20.45. "На парозе ночы".
21.35. Спявае Герард Васільеў.
21.50. "Вячэрні звон". Музычны канал.
22.35. Ваш стыль.
23.10. "Вячэрні звон". Працяг.
23.40. Хакей. Чэмпіянат МХЛ.
◆0.15. "Алека".

■ 11, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
* 8.35. "Пустамеля" і інш.
9.00. Тэлебачанне — школе. Гісторыя Беларусі.
◆9.30. "Ніхто, акрамя цябе".
11.45. "Пяць зорак".
* 12.45. "Ромка, Фомка і Артос".
13.15. Пазіцыя ўрада.
13.30. Навіны.
13.40. Дзелавая хроніка.
15.40. Відзьма-нявідзьма.
16.40. Еўрапейскі калейдаскоп.
* 17.10. Мультфільмы.
18.00. Дзелавая хроніка.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эпіцэнтр. Роздум пра новую Канстытуцыю.
19.45. Майстэрня.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Ніхто, акрамя цябе".
22.20. Пад купалам Сусвету.
22.30. Пяць хвілін на жарты.
22.35. Надвор'е.
22.45. НІКа.
◆23.00. "Пераключаючы каналы".

Канал "Астанкіна"

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
* 8.20. "Квака-задавака".
◆8.30. "Арабэла — дачка пірата".
9.50. Футбол. На шляху да Уэмблі.
10.50, 22.40. Прэс-экспрэс.
◆11.20. "Гарачаў і іншыя".
14.25. Дзелавая хроніка.
14.35. Брыдж.
14.55. Бізнес-клас.
◆15.10. "Арабэла — дачка пірата".
16.30. Канцэрт Дзяржаўнага акадэмічнага рускага народнага аркестра імя М.Осіпава.
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Навіны культуры.
17.40. Чалавек і закон.
18.10, 20.35. Надвор'е.
18.15. Японія з А.Калошыным.
18.45. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
◆20.45. "Каплан".
22.25. Чалавек тыдня.
22.50. Лёгкая атлетыка.
23.45. Музагляд.
0.25. Праграма "Х".
0.40. Аўта-шоу.

Канал "Расія"

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.30. Зваротны адрас.
12.40. Сялянскае пытанне.
◆13.25. "Санта-Барбара".
14.15. У свеце жывёл.
15.15. Бізнес у Расіі.
15.45. Там-там навіны.
16.00. Тэлегазета.
16.05. Новая лінія. "На шляху да рынку".
◆16.50. "Бары з манастыра Святога Бернара".
17.45. Гаспадар.
18.15. "Быць іншаземцам". Д/ф.
18.45. Свята кожны дзень.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Вуснамі дзіцяці.
◆20.10. "Доўгія шынялі".
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
◆22.55. "Чужыя грошы".

Санкт-Пецярбург

9.00. Еўрапейскі калейдаскоп.
9.30. Казка за казкай.
10.20. Перадвыбарная інфармацыя.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Спявае Герард Васільеў.
11.15. Урок нямецкай мовы на "Нямецкай хвалі".
11.30, 14.30, 18.30, 22.45. Інфарм ТБ.
11.40. Без назвы.
12.00, 14.25, 18.05, 20.40, 1.45. Музычны момант.
◆12.05. "Нягоднік".
◆13.35. "Дэсант у гняздо галоснасці". 1-я серыя.
14.40. "Фердынанд Цудоўны". Фільм-опера.
15.40. Крыжыкі-нулікі.
16.15. Людміла Станукінас і яе фільмы.
16.45. Кірмаш вакансій.
17.00. "Амністыя?.."
17.30. "Замежная Расія".
18.10. Вялікі фестываль.
18.55. Перадвыбарная інфармацыя.
19.00. Выбары. Прамы эфір.
20.00. Сёння.
20.35. Тэлемагазін.
20.50. Фестываль эстраднага мастацтва "Пад дахамі Пецярбурга".
21.50. Уік-энд.
22.35. Ваш стыль.
◆0.45. "Дэсант у гняздо галоснасці".

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

ГАСПАДЫНЯ

Запытайцеся ў жанчын, якія з дамашніх работ для іх самыя складаныя і надакучлівыя. Не сумняваюся, пераважная большасць на першае месца паставіць прыгатаванне ежы. "Чым заўтра накарміць сям'ю?" — такое пытанне мы задаём сабе з вечара і, часам, ломім галаву да поўначы, не знаходзячы на яго адказу. Асабліва, калі ў халадзільніку пуста, а ў кашальку не вельмі "густа". А есці ж хочацца... Ды і каб больш смачна. Вось і круціся, гаспадыня, як можаш.

Не будзем кідацца ў роспач. Давайце паспрабуем успомніць рэцэпты розных звычайных страў, якія можна прыгатаваць з таго, што ёсць у кожнай з нас: з круп, макароны, мукі, бульбы, агародніны, тварагу, малака, смятаны, яек... А калі дадаць крышачку мяса — птушынага, ялавічыны, а каму пашчасціць, то і свініны, — лічыце, што праблемы свае вы вырашылі.

БОРШЧ

У кожнай гаспадыні, напэўна, ёсць свой рэцэпт прыгатавання гэтай нескладанай стравы. Прапануем адзін з іх.

Зварыце мясны булён. Дарэчы, не абавязкова для гэтага браць першагатунковае мяса. Падыдуць звычайныя косці — і танней, і навар лепшы.

Бурак і моркву натрыце на буйной тарцы. Цыбулю пакрышыце саломкай. Пакладзіце ўсё ў супавую каструлю, дабаўце 2-3 лыжкі таматнага соусу, па адной сталовай лыжцы воцату і цукру, крышку булёну з тлушчам, закрыйце і пастаўце тушыць на слабы агонь. Часцей памешвайце, каб не прыгарэла. Праз 20 мінут пакладзіце нашынкаваную капусту і тушыце яшчэ 20 мінут. Пасля заліце агародніну раней звараным мясным булёнам, пакладзіце лаўровы ліст, перац, соль, воцат на смак і варыце да поўнай гатоўнасці. Перад падачай на стол запраўце смятанай.

СУП ГАРОХАВЫ

Зварыце мясны булён. А яшчэ лепш, булён з вяндлінай ці вэнджанай свіной грудзінкай. Гарох, папярэдне замочаны, пакладзіце ў булён і варыце не менш як паўтары гадзіны.

Цыбулю і моркву дробна пакрышыце, падсмажце на масле і пакладзіце ў суп за 20 мінут да гатоўнасці. Саліць у самым канцы варкі.

Гарохавы суп лепш падаваць з грэнкамі. Вазьміце звычайны батон, нарэжце яго кубікамі, падсушыце на патэльні — вось вам і грэнкі.

СУП З КАЎБАСНАЙ "ПАЛАЧКАЙ"

Абярыце некалькі бульбін, пакрышыце іх саломкай і пакладзіце ў кіпячую ваду. Варыце да гатоўнасці. Вазьміце звычайную вараную каўбасу ("чайную", "доктарскую", "сталовую" і інш.), пакрышыце дробнай саломкай і апусціце ў кіпячы бульбяны суп. Запраўце падсмажанай на масле цыбуляй і морквай.

* * *

З першымі стравамі прасцей. А вось што прапанаваць "на другое"? Вядома, традыцыйныя катлеты, тушанае ці адварное мяса, гуляш, рагу, галубцы — усё гэта мы ўмеем рабіць. Шкада толькі — часам няма з чаго.

А можа ў вас засталося штонебудзь з учарашняга? Не спяшайцеся выкідваць! Напрыклад, халодная макарона, вараная бульба, адварное мяса могуць зноў стаць прыгожай і смачнай стравай.

МАКАРОНА

Дробна пакрышыце цыбулю і моркву, падсмажце на алеі, дабаўце таматны соус і змяшайце з халоднай макаронай. Пакладзіце атрыманую масу на патэльню з тлушчам і награвайце на працягу 10-15 хвілін.

А можна ўчарашнюю макарону "абнавіць" інакш. Пакладзіце яе на патэльню з тлушчам. Змяшайце паўшклянкі малака, адно яйка, крышку солі і заліце гэтай сумессю макарону. Зверху пасыпце цёртым сырам і запячыце ў духоўцы да залацістага колеру.

БУЛЬБА

У вас засталася ўчарашняя вараная бульба. Яе можна не толькі падсмажыць на алеі ці масле, як робяць амаль усе. З халоднай варанай бульбы можна зрабіць смачнае пюрэ. Заліце бульбу невялікай колькасцю вару, закрыйце і награвайце на агні хвілін пяць, пакуль вада не выпарыцца. Патаўчыце бульбу, дабаўце крыху гарачага малака і добра памяшайце. Запраўце маслам. Вось вам і пюрэ.

А калі ў вас засталося крыху варанага мяса, то з бульбы і яго можна прыгатаваць вельмі смачную страву. Дробна пакрышыце мяса, дабаўце крыху свінога сала, таксама дробна пакрышанага, адно-два яйкі, пасыпце перцам, добра памяшайце. Вараныя бульбіны разрэжце кожную ўздоўж, лыжкай выньце мякаць. Мясной сумессю нафаршыруйце кожную бульбіну. Пакладзіце бульбу на змазаную тлушчам бляху, пасыпце цёртым сырам і запячыце ў духоўцы.

ФАРШЫРАВАНАЯ КАПУСТА

Вазьміце невялікі качан капусты. Зрэжце верхнія лісты, асцярожна выражце храпку. Апусціце качан у салёны вар на 15 хвілін. Пасля гэтага пакладзіце яго на рэшата, абліце халоднай вадой, пачакайце, пакуль вада сцячэ.

Зрабіце звычайны мясны фарш (як на катлеты) і ім фаршыруйце качан. Для гэтага асцярожна рассоўвайце лісты і кладзіце фарш паміж імі. Потым моцна абматайце качан суравой ніткай, пакладзіце яго ў каструлю, дабаўце адну-дзве сталовыя лыжкі масла і тушыце ў духоўцы дзве гадзіны. Час ад часу палівайце качан сокам з дна каструлі.

Калі качан будзе гатовы, перакладзіце яго на блюда, паліце смятанай і падавайце гарачым.

ЯЙКІ Ў "ГНЯЗДЗЕ"

Згатуйце бульбяное пюрэ. Пакладзіце яго ў змазаную тлушчам глыбокую патэльню. Зрабіце па ўсёй паверхні пюрэ паглыбленні і ў кожнае ўліце па аднаму яйку. Запякайце ў духоўцы да поўнай гатоўнасці яек.

ПАРАДЫ НА ЎСЯЛЯКІ ВЫПАДАК

* * *

Каб хлеб не чарсцвеў, пакладзіце ў хлебніцу адзін яблык ці кавалачак цукру.

* * *

Калі ў слоіку засталося крыху павідла, варэння ці мёду і яны пачалі сохнуць, наліце ў слоік гарачага малака ці вады і добра размяшайце. Атрымаецца смачны напой.

* * *

Моркву, корань пятрушкі, цыбулю кладуць у булён у якасці прыправы. Падсмажце іх на патэльні без тлушчу (але не спаліце!) і пасля гэтага кладзіце ў булён. Ён стане намнога смачнейшы і набудзе прыгожы бурштынавы колер.

СПОРТ

Гандбольныя цуды

Аўстрыя—Беларусь — 28:17 , Беларусь—Аўстрыя — 28:15

Тое, на што мы спадзяваліся на працягу ўсяго адборачнага турніру мужчынскага чэмпіянату Еўропы і што паставіла пад вялікае пытанне гульня ў Лінцы 2 сакавіка, нарэшце адбылося. Зборная Беларусі будзе гуляць у фінале ў Партугаліі! Першы са стыкавых матчаў паміж камандамі, якія занялі другія месцы ў сваіх групах, нашы гулялі ў Аўстрыі. Сапернік, які не набыў пакуль гучных тытулаў, аказаўся даволі моцным, і каманда Спартака Мірановіча нечакана прайграла 11 (!) мячоў. Да таго ж, траўму ў той сустрэчы атрымаў правы крайні Канстанцін Шараварaў. Беларуская зборная прыехала ў Мінск разгубленай, але цвёрда вырашыла даць бой дома і згуляць у сваю сілу. Атрымалася!

Нашы пачалі гуляць ад абароны і вельмі мала прапускалі, асабліва ў першым тайме. Сапраўдным героем матча стаў варатар Аляксандр Мінеўскі, які "цягнуў" амаль усё і натхніў тым каманду. Праўда, спачатку не ўсё атрымлівалася ў атацы, асабліва ў Міхаіла Якімовіча, ролю лідэраў узялі на сябе Генадзь Халепа і Андрэй Парашчанка. Да таго ж, з-за крыўдных памылак прапусцілі ў першым тайме два "неабавязковыя" галы. Адзін, калі, пачынаючы атаку, Мінеўскі-старэйшы аддаў мяч прама ў рукі саперніку, а другі -- на апошніх секундах, калі, здавалася, нічога не пагражае. І тым не менш, адрыў у сем мячоў абнадзейваў, аўстрыйцы крыху стаміліся, але адыгрываць трэба было адзінаццаць.

І ўжо ў самым пачатку другога тайма нашы напорыста пайшлі наперад, аўстрыйцы зусім разгубіліся, і адрыў пачаў расці. Выдатна загулялі Андрэй Барбашынскі і Міхаіл Якімовіч. Гульня была практычна зроблена ўжо ў сярэдзіне тайма. Ледзь прымусіў пахваляваццa за пяць хвілін да канца сустрэчы Якімовіч, калі кінуў вышэй варот, але Аляксандр Мінеўскі некалькі разоў у фантастычных кідках літаральна не пусціў мяч у вароты. Пераможную кропку паставіў на апошніх секундах Барбашынскі. Трэба было бачыць шчырую радасць нашых хлопцаў, якія так рэдка збіраюцца гуляць разам. Аляксандр Мінеўскі, прымаючы віншаванні, заўважыў: "Так і павінна было адбыцца". Прымусілі нас перажываць знакамітыя беларускія легіянеры, а потым бліскучай гульнёй зрабілі балельшчыкам незабыўнае свята. 8 сакавіка ў нашай камандзе вызначаліся: Барбашынскі -- 10 мячоў, Якімовіч і Парашчанка -- па 6, Халепа -- 4.

* * *

Хутка ўступіць у барацьбу за пуцёўку ў вышэйшы клас і хакейная зборная Беларусі. Ужо 18 сакавіка яна згуляе ў славацкім горадзе Попрадзе першы матч чэмпіянату свету ў групе "С" з камандай Украіны. Але не падымаецца рука пісаць пра гэта ў мажорных танах. Асабліва пасля апошніх дамашніх сустрэч чэмпіянату Міжнацыянальнай хакейнай лігі базавага клуба зборнай -- "Цівалі". Мінская каманда прайграла спачатку 4 сакавіка ніжагародскаму "Тарпеда" з лікам 2:4, потым 6 сакавіка маскоўскаму ЦСКА – 2:5. 8-га на Крытым катку ў парку Горкага мінчане прымалі васкрасенскі "Хімік". Гульня, трэба адзначыць, атрымалася роўная. Не вельмі лагічнай была і шайба, прапушчаная "Цівалі" напрыканцы першага перыяду. Калі абедзве каманды гулялі ў аслабленых саставах, Каралёў замкнуў перадачу Чыбіраева. А вось у пачатку другога перыяду нашы не рэалізавалі магчымасць зраўняць лік: Шыткоўскі не рэалізаваў буліт. За хвіліну да канца сустрэчы мінчане замянілі варатара на шостага палявога іграка, але атрымалі шайбу ў свае вароты ад расійскага алімпійца Сяргея Барэзіна. З лікам 0:2 прайгралі нашы хакеісты.

І яшчэ адзін анонс: з 11 па 13 сакавіка ў мінскім Палацы спорту адбудзецца міжнародны турнір па вольнай барацьбе на прызы Аляксандра Мядзведзя.

Яўген ПУЧКОЎ.

КІНААФІША МІНСКА

10 сакавіка

"МАСКВА": "Мост цераз Касандру" (2 с.) -- 10.00, 21.30. "Індакітай" (2 с.)*** -- 12.20, 16.50. "Двое"*** -- 15.10, 19.40.

"КАСТРЫЧНІК": "Індакітай" (2 с.)*** -- 16.00, 20.30. "Двое"*** -- 14.10, 18.40. "Разборлівы жаніх" -- 12.20. Музычна-пацяшальная праграма "Макс-шоу" -- 21.30.

"АЎРОРА": "Іван-царэвіч і Шэры Воўк" (д) -- 10.00. "Роні -- дачка разбойніка" (д) -- 15.00. "Свавольнік з псіхушкі"*** -- 14.10, 17.40, 21.10. "Разборлівы жаніх" -- 12.20, 15.50, 19.30. "Свабоднае падзенне"*** -- 11.20, 19.10, 21.10. "Страчаная імперыя" -- 13.10 (л), 17.00.

"БЯРЭСЦЕ": "Свабоднае падзенне"*** -- 12.00, 16.00. "Свавольнік з псіхушкі"*** -- 14.00, 17.40. "Мутант" -- 11.30. "Дэтэктыў па ўсіх правілах"** -- 18.30. "Узяць: жывым ці мёртвым" -- 13.00, 16.40. Інфармацыйна-пацяшальная праграма -- 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Свабоднае падзенне"*** -- 12.55, 18.10, 21.40. "Свавольнік з псіхушкі"*** -- 11.00, 16.15, 19.45. "Надта прыгожыя, каб жыць"*** -- 14.30. Відэазала: 13.10, 15.15, 17.20, 19.25, 21.30.

"ДРУЖБА": "Узыходзячае сонца" (2 с.)*** -- 16.10. "Гарачыя дзяўчынкі"*** -- 13.00, 18.20. "Наёмны забойца" -- 14.40, 20.00. Відэазала: "Паліцэйскі па-за законам" -- 15.20. "З рызыкай для жыцця" -- 17.30.

"ПАРТЫЗАН": "Індакітай" (2 с.)*** -- 11.40, 19.20. "Двое"*** -- 10.00 (л), 16.00, 22.00 (н). "Разборлівы жаніх" -- 14.20, 17.40.

"ПЕРАМОГА": "Свабоднае падзенне"*** -- 11.00, 14.30, 19.20. "Свавольнік з псіхушкі"*** -- 12.50, 16.10, 21.00. "Бабнік-2"** -- 18.00. Відэазала: Сапраўдны кінагерой" -- 10.00, 12.05, 14.10, 16.15, 18.20, 20.25.

"САЛЮТ": "Разборлівы жаніх" -- 10.00, 17.50. "Двое"*** -- 11.40, 16.00, 22.00 (н). "Індакітай" (2 с.)*** -- 13.30, 19.30.

"СУЧАСНІК": "Споведзь палюбоўніцы" -- 14.20. "Эмануэль" (2 с.)**** -- 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Моцны арэшак-2" (1,5 с.)** -- 12.40, 14.50, 17.00, 20.50. "Манашкі ў бягах" -- 11.00, 19.10, 21.30. "Я і Ён"*** -- 12.30, 16.10, 19.50. "Няма выйсця" -- 14.10, 17.50. Інфармацыйна-пацяшальная праграма -- 20.00.

"КІЕЎ": "Няма куды больш бегчы" -- 14.30. "Моцны арэшак-2" (1,5 с.)** -- 16.20. "Японская лэдзі Чатэрлей"**** -- 18.40, 20.30.

"КАМСАМОЛЕЦ": Кінаклуб "Алёнчыны казкі" -- 10.20, 10.30. "Узыходзячае сонца" (2 с.)*** -- 13.00, 17.00. "Скінь маму з цягніка" -- 11.00, 15.20, 19.30. "Мядовы месяц у Лас-Вегасе"** -- 12.00, 16.30, 20.50. Зала індыйскага фільма: "Аблокі, якія растаюць" (2 с.) -- 14.00, 18.20.

"МІР": "Узыходзячае сонца" (2 с.)*** -- 13.40, 17.40, 20.00. "Страчаная імперыя" -- 13.00, 17.00, 20.50. "Мядовы месяц у Лас-Вегасе"** -- 11.00, 15.00, 19.00. "Эльвіра -- уладарніца цемры" -- 12.00, 16.00. Відэазала: "Вераломнае падарожжа" -- 14.30, 16.30, 18.30.

"ПІЯНЕР": "Ягорка" (д) -- 12.00 (к/л). "Давід і Сэндзі" (д) -- 13.40. "Міс Катастрофа" -- 10.00 (л), 15.00, 20.40. "Тай-пэн" (1,5 с.) -- 16.50, 18.50. Відэазала: "Рабатэх-3" -- 10.00. "Цяжкая мішэнь" -- 11.20, 15.00, 19.00. "Трэска" -- 13.00, 17.00, 20.40.

"РАКЕТА": "Мужчынскі зігзаг" -- 14.00. "Манашкі ў бягах" -- 16.10, 20.30. "Калігула" (2 с.)**** -- 18.00. Інфармацыйна-пацяшальная праграма -- 17.00.

"РАДЗІМА": "Няма куды больш бегчы" -- 12.00, 15.50, 19.40. "Моцны арэшак-2" (1,5 с.)** -- 13.40, 17.30, 21.20.

"ЗМЕНА": "Два білеты ў Індыю" і інш.мультфільмы -- 14.00 (бясплатны сеанс). "Спакуса"*** -- 16.10, 19.45. "Клас 1999"*** -- 12.00, 18.00.

"ЦЭНТРАЛЬНЫ": "Узыходзячае сонца" (2 с.) -- 9.25, 13.10, 17.00, 20.55. "Мядовы месяц у Лас-Вегасе"** -- 11.35, 15.20, 19.15.

"ЭЛЕКТРОН": "Моцны арэшак-2" (1,5 с.)** -- 13.40, 15.50, 18.00, 20.10. "Мая мачаха -- іншапланецянка" (1,5 с.) -- 13.00, 15.00, 19.00. "Тай-пэн" (1,5 с.) -- 17.00, 21.00.

"АВАНГАРД": "Палёт чорнага анёла"*** -- 15.00. "Мужчынскі зігзаг" -- 17.00. "Манашкі ў бягах" -- 19.00.

"ЗНАМЯ": "Прыгоды Марка Твэна" (д) -- 14.40. "Мужчынскі зігзаг" -- 16.30. "Манашкі ў бягах" -- 18.00, 20.00.

"УДАРНІК": "Ёсць ідэя!" (д) -- 14.10. "Равучы агонь" -- 15.50, 19.00. "Татальнае сачэнне" -- 17.30.

ДОМ ВЕТЭРАНА: прадпрэм'ерны паказ фільма "Бетховен" (ЗША, гісторыя сабакі) -- 18.30.

НАДВОР'Е

Сёння днём па рэспубліцы чакаецца воблачнае надвор'е, на большай частцы тэрыторыі ападкі, у асноўным дождж. Тэмпература паветра ў Віцебску – +3– +5°, Гродна, Магілёве – +4– +6°, Мінску – +5– +7°, Брэсце, Гомелі – +6– +8°.

У наступныя двое сутак чакаюцца часам ападкі, месцамі туман, уначы і раніцай на асобных участках дарогі галалёдзіца. Тэмпература паветра 11-га ўначы – 0– -5°, днём – 0– +5°, 12-га ўначы – каля 0°, днём – +2– +7°.

Валянціна СКРЭБЕЦ, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Індэкс 63129. Тыраж 65 500. Зак. 27.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел інфармацыі – 68-27-21; аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.;
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-29-56, 68-29-45. Факс: 32-21-03.
Расцэнкі на рэкламу ў сакавіку: I паласа — 5000 руб./кв.см, IV паласа — 4000 руб./кв.см.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Алесь САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ